

V A I R I A S

LITERATŪROS, DAILĒS, MOKSLO, VISUOMENĒS IR POLITIKOS LAIKRAŠTIS

ADOMAS VARNAS-RIKKERS.

RUDUO.

KODEL MŪŠŲ DAILININKAI PIEŠIA

P. Tvarkanta.

DAUG PEIZAŽŲ IR MAŽA FIGŪRŲ?

prašydama 5-me "Vairo" numerijoje VIII lietuvių dailės parodą Vilniuje ir pastebėjusi, kad mūsų dailininkai piešia daugiausia gamtos vaizdelius, Nendrė spėja, jog taip esą dėl to, kad *"lietuvių dailininkai nemylu savo tipų, neįmano jų išžiūrėti ir saviškai išreikšti"*. Kad ji išskėlė tą klausimą tai labai gerai:

ne vieną dailininką paragis gilinties į tautines lietuvių temas ir daugiau tyrinėti mūsų tautos gyvenimą. Ta proga naudinga bus paliesti viena žinutė iš peizažo istorijos.

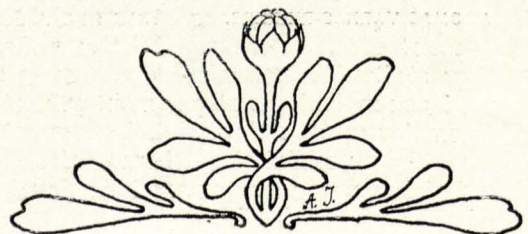
Iš senų senovės dailininkaj, piešdami figūras, dažniausiai šventųjų, taisydavo jiems aukso lauką. Paskui tik ėmė piešti prie figūrų gėles, draperijas ir, pagaliaus, net vaizdelius, bet ne skyrium, o tik fono (lauko) vietoje. Peizažas atskiru paveikslu pasirodė ne taip jau senai. Tai yra prancūzų dailininkų nuopelnas. Taip atsitiko dėlto, kad jie, dirbdami miestuose, dirbtuvėse, pasiilgo gamtos ir, savo jausmų vedami, ėmė važinėti iš miestų į laukinius ir piešti tikrąją gamtą, iš pradžių su figūromis, o paskui jau ir vienus peizažus, kaip atskirus paveikslus, stengdamies išreikšti ant drobės daugiausia tą išpūdį, kurį darė gamta dailininkui. Peizažas dabar viešpatuoja visur. Turi jis viešpatuoti ir lietuvių dailininkų darbuose, nes mūsų dailininkai yra visų dailininkų šeimos nariai.

Be tos visuotinės mados, nusveria dar ir kita aplinkybė, kodėl peizažas turi užėmęs pirmą eilę: jis dailininkui prieinamesnis, negu figūra, patogiau ir pigiau piešti, negu paveikslai su modeliais. Mes dar neturime lobingų žmonių, kuriems užmokėti paveikslui keli šimtai rublių tai menkas išlaidis būtų. Atsiminkite, kiek paveikslų parduodama mūsų parodose. Mielu noru perkami paveikslėliai nuo 10—20 rublių, o už 100—200 rublių (paprasta kaina didesnio paveikslo) mūsų visuomenė kol kas dar nediršta pirkti dėl to, kad dar neišgali.

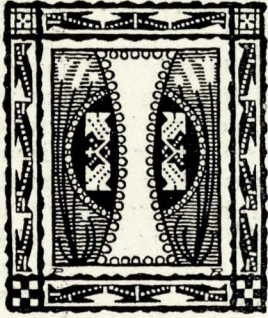
Be to, papiešti gamtos vaizdelis ar paveikslas su figūromis yra nemaža skirtumo. Gamta, kurią dailininkas vaizdina ant drobės, kiekvienam įmanoma, jos reginiu gali kiekvienas grožėtis. Kai dailininkas piešia mišką, lauką ar upę, niekas už tai nereikalauja iš jo užmokesnio. Bet pamėgink piešti koki elgetą ar kitu modeliu naudoties, tuojau gausi jam atlyginti už gaištį. Gamtos vaizdeliui pakanka kelių ar keliolikos valandų darbo, o modeliui—bent keliolika dienų pravarta. Vadinas, užmokėjęs modeliui 10—20 rub., kad pastovėjo vieną dvi savaiti prieš dailininką, nebeпадėsi tokiam paveikslui tos menkutės kainos, kuri yra pageidaujama ir ingalima mūsų šiuo.

O jei dailininkas, sakysime, išgeistų pagaminti Perkūno Žininės naikinimą ar Lietuvos krikštą, tai iš kur čia jis be pinigų gautų reikalingų istorijos kostiumų bei modelių? Tegu šiaip ar taip papieštų neblogai per metus du tokiu paveikslu ir išstatytų Vilniaus parodoje, tai vis dėlto vargiai kas rastų iš lietuvių, kurs tesėtų už juos užmokėti bent po 600 rublių. Sakys: perbrangu! Visi gėrėsis, grožės savo senovės paveikslu, o dailininkas badau ir vėl griebsis piešti vaizdelius po 10—20 rublių, kurie visuomenei imperkami. Vieni metai piešti tokiem dviem paveikslam tai visai neperilga laiko. Gi Ivanovas savo paveikslą: "Viešpats Jėzus Jordano paupyje" (Maskvoje Rumiancevo muziejuje) piešęs 20 metų. Garsioji "Monna Liza" buvusi piešiama penkerius metus. Geriausias virtuozas piešia vieną portretą šešiais seansais, kiti meisteriai padeda jam bent du mėnesiu. O, kad mūsų visuomenė galėtų parūpinti vienam kitam dailininkui dirbtuvę kame Lietuvoje, duoti jam išlaikymą, pinigų nusipirkti materialui, modeliui užsimokėti, tada mes pamatytume, kad tie patys dailininkai atkreiptų savo akis į mūsų tipus, nes nebereiktų jam kovoti dėl duonos kąsnio! Tuo tarpu ar daug mūsų visuomenė yra davusi užsakymų savo dailininkams? Nuolat statomas naujos bažnyčios, bet kelintas mūsų dailininkas buvo siūlomas papiešti šventojo paveikslą? Kiek teko girdėti, Tik Rygos šv. Alberto bažnyčia buvusi užsakiusi Petruį Kalpokui šv. Barboros paveikslą. Laikas būtų kreipties tokiais užsakymais į savuosius dailininkus, palaikyti juos, ir užsakytojai veikia išitikintų, jog mūsų dailininkai ne prasčiau dirba už tuos, kuriems tokie darbai nuolat pavedami, nekaltant jau apie tai, kad jie mums svetimi žmonės.

Dabar mūsų jaunoji dailė betgi plėtojasi, ji privalo pergyventi peizažų tarpą. Ji vyksta ir vėksta prie tipų, prie modelių. Kad ir varguose, ji vis dėlto auga, kaip auga ir kitos mūsų dvasios pajėgos ir mūsų materialinis viekas. Tik dešimt metai, kaip ingijome teisės naudoties spaudintu žodžiu, o jau turime prozos ir eilių rašytojų Susilauksime ir dailiojo meno šulų.

LIETUVIŲ DAILĖS DRAUGIJA PERNYKŠCIAIS 1913 METAIS.

Ir vėl prabėgo visi metai, taip pat skubini, pilni kasdieninių rūpesnių, kaip ir anie, seniau išgyventi, tartum neatsitiko jokio žymesnio, didesnės reikšmės fakto, verto įrašyti Draugijos istorijon, nieko, kas šiuos praėjusius metus skirtų nuo anų septynerių, jau praslinkusių pro mus. Vis dėlto galima pasakyti, kad D. Draugija paskutiniu laiku ėmė gyvuoti kitokiu tempu. Praeituosius 1913 m. pavadintume *sustiprėjusio ir išsiplėtojusio darbo metais*.

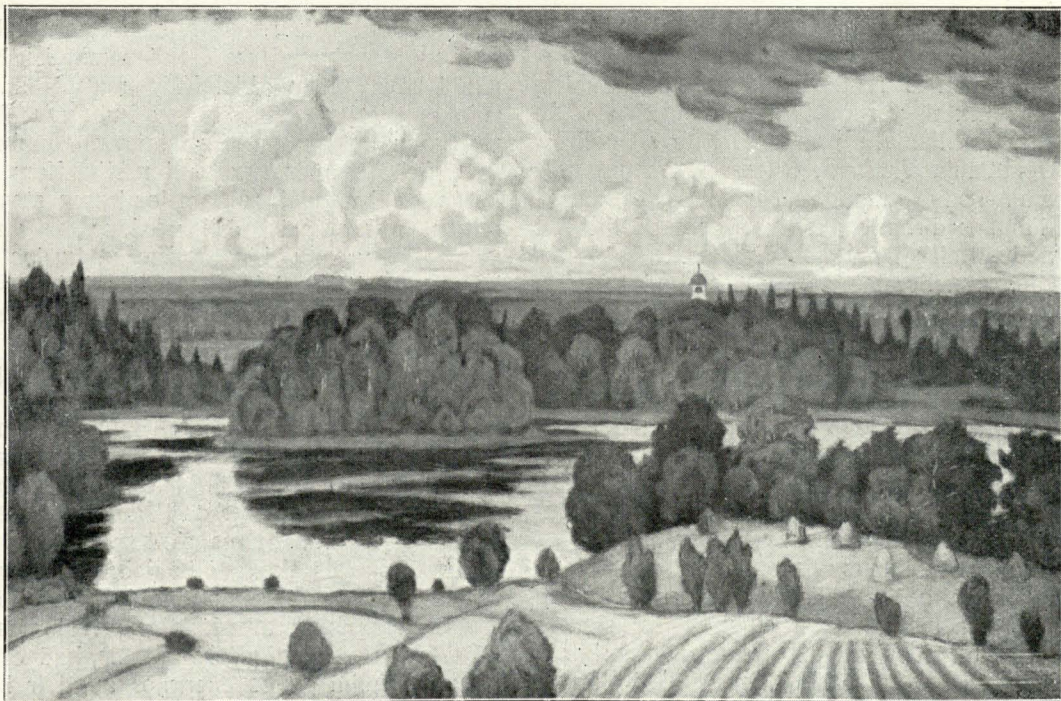
Tokia kultūros įstaiga, kaip mūsų D. Draugija, nesenai išdygusi sužėlusioje lietuvių kultūros gyvenimo dirvoje, nieko kitų nepalaikoma, kaip tik savųjų, tegali augti bei tarpti augant tai pačiai mūsų visuomenei ir maždaug tuo pačiu, kaip ji, spartumu. Iš siauros, palginant, inteligentų organizacijos, kaip iš pradžios buvo, ji pamažėle virsta plačiosios visuomenės įstaiga, ir ta jos atmaina kuonryškiausiai šiais metais pasirodė.

1. Dailės parodos.

Ligšiol kuone vienintėlis būdas patirti, kiek D. Draugija sveria visuomenės akyse, buvo ir tebėra taisomosios parodos, dvilypės savo eksponatų rū-

šimis: visuomenės (liaudies) dailė ir tyroji dailė. Kam yra tekę matyti buvusios parodos ir išžiūrėti, kaip jos rengiamos, tas lengviai pastebės, kiek daug yra atsimainiusios per tuos septynerius metus Draugijos darbavimosi sąlygos. Tai niekis, kad patys liaudies skyriaus eksponatai maža teatsimainė: juostos, visokie audeklai, mežginiai, medžio drožtiniai daiktai puošė pirmąją mūsų parodą, ir dabar matome tų pačių daiktų. Užtai atsimainė santykiai: pirmąsias mūsų parodas steigė vien inteligentai, rinkdami joms reikalingų daiktų ir stengdamiesi prikalbėti mūsų sodiečius, kad dalyvautų parodoje; dabar, rodos, būtų galima D. Draugijai, ypač prireikus, sutaisyti liaudies skyrius net be inteligentų pagalbos. Vadinasi, Draugijai jau pavyko ingyti įsitikėjimo bei autoriteto pačioje liaudyje. Tas apsi-reiškimas yra brangus, nes jame matome geriausią liudijimą Draugijos darbams.

Be to, reikia pabrėžti, jogei dailės parodos kas kart vis daugiau padaro darbo liaudies tarpe; jos gaivina daugelį senobinės dailės nykstančių dirbinių, kas metai pažadina naujų dailininkų iš kaimiečių tarpo, kurie pasirodo visuomenei savo darbais iš medžio, molio ar audeklo. Parodoms privalome dėkoti, kad paaiškėjo, kuriame krašte ir kas dailaus daroma: dabar jau žinome, kad gražiausių audeklų kas metai atsiunčia užpalėnai, debeikiečiai ir Zarasų apylinkė, kad juostų daugiausia audžia suvalkiečiai, bet seniausių ir gražiausių tenka rasti ypač Ukmergės ir Panevėžio apskrityse, kad Že-

P. Kalpokas.

Vakarop.

Antanas Žmuidzinavičius, L. D. Dr-jos pirmininkas.

maičiuose yra daugiausia medžio drožtų daiktų, ir tt. Tam dalykui paaiškėjus, Draugija pastaruoju metu pradėjo rūpintis rasti rinką, kur galima būtų tie gražūs daiktai pardavinėti, kad tokiuo būdu pakiltų artistinė lietuvių pramonė. Dabar tų dirbinių jau reikalauja Varšava, Odesa, Peterburgas ir kiti miestai. Todel būtina reiktų intaisyti Vilniuje dailių liaudies dirbinių krautuvė ar sandėlis. Bet tai jau nebe Dailės Draugijos dalykas.

Pagaliaus neberetas atsitikimas, kad į Dailės Draugiją kreipiasi dailės reikalais visokių žmonių, prašančių patarti jiems reikalingų dailininkų praktiku ar padaryti planų, papuošimo sumanymų naujoms bažnyčioms ar troboms ir, ant galo, prašančių paaiškinti, kas ir kaip daryti norintiems prasilavinti dailiojo meno srityje. Nors D. Draugija ne visuomet teisingai patenkinti reikalaujančius, tačiau yra svarbu patys faktai: iš jų spėjame, jogei Draugija ima daryties autoritetu savo srityje.

Susisiekimai su savo visuomene tai tik viena D. Draugijos santykių dalis. Nuo pernai metų ji vis dažniau ima atstovauti lietuvių dailės reikalus svetimtaučių tarpe. Pradėjus ruošties Peterburge II-jai namų darbo parodai, Vilniaus Ūkio Draugija kreipėsi į D. Draugiją, kviedama dalyvauti jos rengiamame Vilniaus skyriuje. Dailės Draugija

stulio, tik pareikalavo, kad parodoje būtų jai duota atskira vieta, kaip savarankiškai organizacijai, kuri gali išdėti savo rinkinius iš visos Lietuvos. Jau žinome, kad mūsų Draugija gavo ten ne tik atskirą vietą, bet dar 300 rublių pašalpos. Toliau: Peterburgo parodoje dalyvavus, ji gavo iš Ūkio reikalų Departamento didį sidabro medalį už savo rinkinius ir (tai dar svarbiau) savo dalyvavimu atkreipė visų dėmesį į gražius ir savotiškus mūsų žmonių dirbinius. Parodai pasibaigus, D. Draugijos pirmininko rūpesniu jai pasisekė gauti iš Ūkio Departamento 2000 rub. pašalpos leisti albumui lietuviškų raštų, vartojamų mūsų au-deklams, medžio, molio, odos ir kitokiems dirbiniams.

Tais pačiais metais rudeniop Ūkio Departamento kvietė D. Draugiją dalyvauti Berlyno parodoje. Bijodama gaisčio, neturėdama nei liuosų žmonių, nei pinigų, šiuo kartu ji atsisakė ir nepasinaudojo tuo pakvietimu. Kuone tuo pat laiku kreipėsi į D. Draugiją Maskvos Rumiancevo muziejaus prievaizda, prašydamas, ar negalėtų ji papildyti savo rinkiniais lietuvių skyriaus.

Taip tad šie praėjusieji metai skiriasi nuo kitų tuo, kad D. Draugijos veiklumas pasirodė ypač parodų taisyme. Pirmą užtekdavo darbo vienai, dviem intaisyti, šie metai ji turėjo tesėti net keturioms: vienai Peterburge ir trims Vilniuje. Parodą steigiant reikia nemaža vargo padėti. Atmenant, kaip maža žmonių teina pagalbon Draugijos Valdybai ir jos pirmininkui tame darbe, rodos, galima pažymėti tą apsiireiškimą jos gyvenime, kaip stingraus darbamovimosi faktą.

Kalbant apie parodas, negalima nutylėti opaus finansų klausimo, kurs čia visuomet iškyla ir kreipia į save mūsų akis. Kaip matyti iš Draugijos išdo apyskaitos (žiūr. "Mūsų kult. gyvenimo" skyrių), visų keturių parodų intaisymas padarė nemaža deficito — apie tūkstantį rublių. Kam jau kam, bet mūsų Draugijai, tokiam jos kasos stoviuvi esant, reiktų rodos, neišsiskirti perdaug su parodų taisymu. Bet yra svarbių priežasčių, kurios liepia nebijoti tų didelių išlaidų. Žiūrėdami dabar į tai, kas pernai padaryta, turime pasakyti, kad ne tik negalėjome, bet neturėjome moralinės teisės išsižadėti bent vienos kurios iš tų keturių minėtų parodų. Siųzdama savo eksponatus Peterburgan, Draugija norėjo parodyti platesniam pasauliui, kas dailaus daroma Lietuvoje, ir praminti sau taką eilėje kitų tautų. Todel nėra reikalo daug aiškinti: taip daryti vertė visuomenės pareiga, Draugijos pasiimta. Kai šiandien prireikia mums ginti savo teisės visuomenės gyvenime, reikalauti iš dabartinės vyriausybės ar iš kitų kaimynių tautų, kad mums būtų pripažintos mūsų kultūrai plėtoties privalomos sąlygos, tai priseina parodyti priešininkams, kad esame sveiki, jauni, pilni gyvos energijos augti ir bręsti, kad jau esame iš miego nubudę, supratę save, išžiūrę kelią ir drąsiai einą į pasirinktą tikslą. Lietuvių

dalyvavimas Peterburgo parodoje tai ir buvo savo pajėgų bei vieko manifestacija akyvaizdoje svetimtaučių, iš visur ten susirinkusių.

Taip pat nebuvo galima atsisakyti ir nuo metinės dailės parodos. Jau šešerius metus išgyvenusi ir tiek parodų suruošusi, mūsų Draugija ingijo tam savo darbui žinomą tradiciją, kurios neprivalome laužyti be rimtų priežasčių. Ir tokių priežasčių, bent šioms metams, nematyti, nes aišku, jogei mūsų Draugija tik tuomet tegalės rimtai darbuoties, jei intempus laikys ryšius tarp visuomenės ir dailininkų, jei bus tokiuo būdu gyvais nervais susieta. Mūsų liaudyje tebėra gyvas tverybės darbas, jį gaivi na įvairūs veiksniai: vienur atgija mūsų senobinės dailės formos, kitur vėl randasi naujų minčių, gaminančių naujų motyvų, naujų kombinacijų. Dabartinėmis sąlygomis daugumas kaimo dailininkų tebegyvena savo parapijos ribose, kur labai dažnai niekas ne tik nemoka įvertinti jo darbo, bet ne sugeba nė pasirūpinti juo. Tokiam sodžiaus dailininkui Vilniaus parodos yra nors tolimas, bet galingas varpas, kurio garsas žadina ir šaukia žmogų neiti iš prigimtos jam srities. Kada mūsų dienų gyvenimas visaip slopina ir žudo tautinės dailės ypatybes, naikina senovės išdailintąsias formas, arba nesigailėdamas jas taršo,— D. Draugija, mūsų nuomone, neprivalo praleisti nė vienu metų netaisiusi savo parodų kad ir brangiai apmokamų; kitaip ji nustotų bent pusės savo reikšmės visuomenės akyse.

Toliau. Jei derėjo mūsų Draugijai rodyties Peterburge tarp visų tautų, tai juoba reikėjo stoti Vilniuje eilėje savo artimųjų kaimynų, ypač kad dalyvavimas toje parodoje nieko pinigais nekaštavo, jei neskaitysime padėto darbo.

Be ne sunkiausia buvo pakelti D. Draugijai nuolatinės Čiurlionies parodos intaisymas. Tečiau buvo priežasčių imties to darbo. Praėjusieji metai griežtai pakėlė klausimą Draugijos nariams ir išviso lietuvių visuomenei, kas daryti su M. K. Čiurlionies dvasios palikimu, būtent, kas daryti su jo paveikslais. Tada visuotinis susirinkimas pripažino, kad D. Draugija privalo saugoti jo palikimą, kad neišnyktų iš mūsų atminimo šviesus dailininko paveikslas, kad nuolat su mumis gyventų prakilni ir saulėta jo tverība. Taip visuotinis susirinkimas nutarė ir įsakė Valdybai steigti parodą.

2. Čiurlionies kuopa.

Kad nuolatinė Čiurlionies paveikslų paroda buvo laiku įsteigta patvirtina dar kitas Draugijos gyvenimo faktas. Jos narių tarpe 1913 m. pradžioje rados žmonių būrelis, kurs pagilino tos parodos

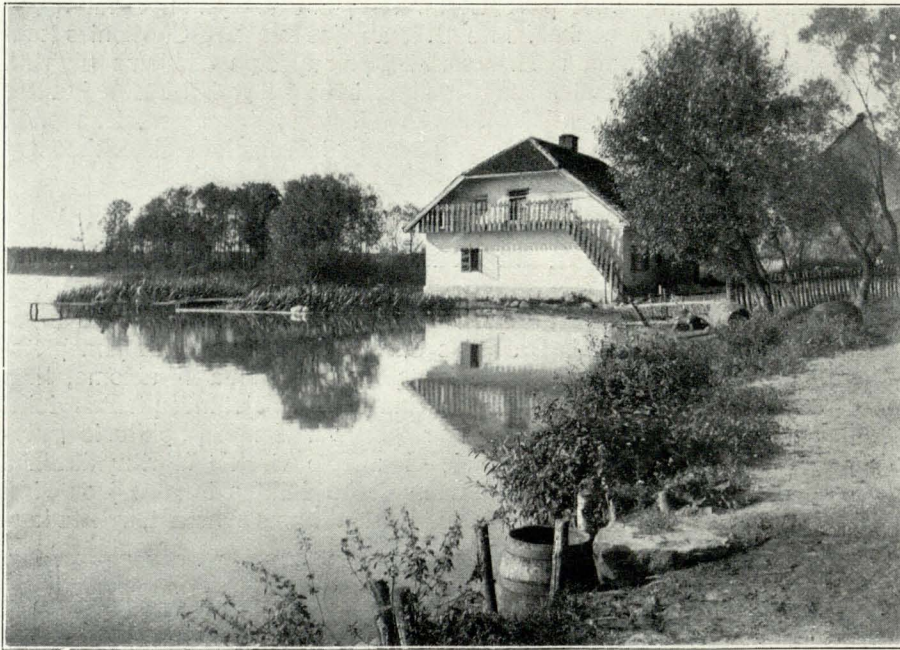
sumanymą, sudaręs naują projektą del M. Čiurlionies paveikslų, ir stropiai ėmė vykinti tą mintį gyvenime. Prie D. Draugijos susidarė Čiurlionies kuopa, ryžusis surinkti pinigų jo paveikslams supirkti. Kad ilgainiui galima būtų jie padėti būsimoj tautos galerijoje. Šiandien ji visai yra sutarusi su p. S. Čiurlioniene, tų paveikslų savininke. Išpirkimo sąlygos nurodytos Kuopos apyskaitoje.

3. Tautinių raštų (ornamentų) albumas.

Praėjusiais metais sutvirtėjo, jei ne pats organinis Draugijos darbas, tai bent sąlygos jam plėtoties. Jau ne kartą buvo kalbama ir rašoma, kaip daug pavojaus eina taikinamajai mūsų tautos dailei iš dabartinės pramonės ir iš mūsų apkitusio gyvenimo. Užplūdę iš miesto visokie fabriku dirbiniai ima smelkti namų darbo daiktus ir varo juos visai iš mūsų pirklių. Bet daiktams nykstant, nyksta kartu liaudies padaro žiedai, kuriais žmonių rankos

Lietuvių juostos.

Glinciškės ežeras, Viln. gub.

J. Strazdo fot.

gausiai nubėrė savo audeklus, juostas ir kitokius apyvokos dalykus.

Jau kelinti metai D. Draugija renka materialą lietuvių stilių daryti ir padailinti. Tuo tikslu ji ketina leisti albumą mūsų raštų, liaudies vartojamų audeklams, medžio ir molio dirbiniams. Tačiau ligšiol ji neturėjo tam reikalui nei tiek žmonių, kurie galėtų atsidėti, nei, kas svarbiausia, pinigų. Jos išleistas kryžių albumas yra kaip ir pirmasis akmuo, padėtas didelio rūmo pamatan, pirmutinis balsas, žadinąs žmones į ilgą ir sunkų, bet labai svarbų darbą. Pernai metais gauti iš Ūkio Departamento 2000 rublių gera pradžia tam sumanymui; reikia tik mums ir toliau rūpintis. Pernykštės parodos daug patarnavo. Siūzdamis eksponatus, sodiečiai suaukojo Dailės Draugijos muziejui 292 dirbiniu. Ta proga ir pati Draugija nusipirko nemaža atsiųstų eksponatų. Dabar ji turi iš viso arti 100 lietuvių dailės pavyzdžių, kurie ateityje bus pamatas mūsų tautos muziejui.

4. Draugijos narių skaičius.

Kaip matyti iš skaitmenų, narių skaičius sparčiai eina didyn: Draugijų steigiant buvo jų tik 15; 1908 m. — 75; 1909 m. — 99; 1910 m. — 117; 1911 m. — 161; 1912 met. — 241; ir 1913 met. pabaigoje buvo jau 281, o ligi balandžio 1 d. šių metų (neskaitant mirusiųjų) skaitome jau 366 narius draugijoje.

Taip tad gimusi mažame būrelyje žmonių, sunkiomis aplinkybėmis, mūsų D. Draugija šiandien, palyginant, labai greitai išsiplėtojo, išsišakojo į visas puses. Tegu mūsų nebaido, kad jos išlaidos kas metai eina didyn ir didyn. Tai sveika ūgio žymė, tai ženklas, jogei Draugija ima į save vis daugiau ir daugiau jai priva-

lomų reikalų, kurie prinoko ir reikia neatidedant patenkinti. Kada išsigysime Vilniuje Tautos namus, tuomet prasidės lengvesnės gyvenimo dienos D. Draugijai, tuomet išvysime daugiau, nei šiandien jos stingraus darbo vaisių. Džiugina mus ir ta aplinkybė, kad Draugijos vadai ypač jos pirmininkas, A. Zmuidzinavičius, triūsa—dirba, nenuleidami rankų, dirba vien lietuvių dailiojo meno idėjos veda-

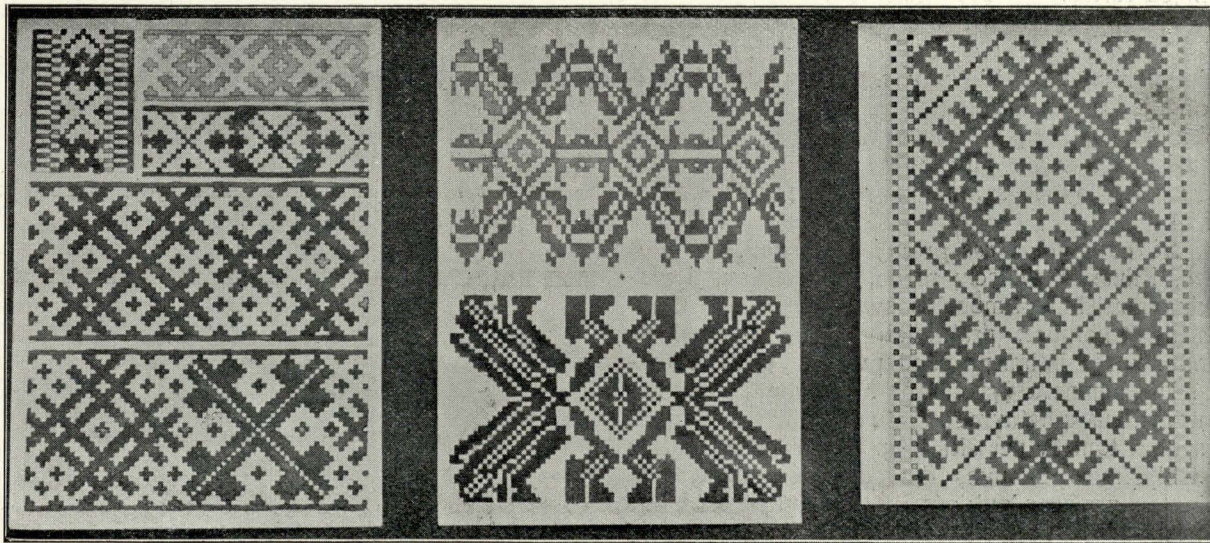
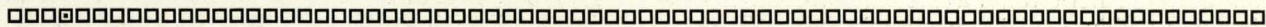
Bičkų vienasėdis [Kauno gub., Telšių apskr., Ylakių parap.]. J. Strazdo fot.

mi. Taip esant turi sekties Draugijai. Dailininkų skaičius irgi sparčiai auga. Iš pradžių jų tebuvo susispietę apie draugiją koks penkiolika žmonių, dabar jau susirado jų net apie tris dešimtis. Vyresniųjų pavyzdys žadina jaunosius eiti pramintu taku, parodose pamatome vis naujų dailininkų,

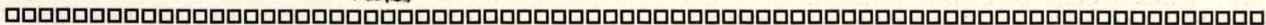
naujų veikalų, ir pirmapradžių darbai paduoda nemaža vilties.

Visa žadina optimizman, kelia augštyn. Nusiminimas nyksta.

X.

Liet. audimų raštai [kopijavo O. Rakštienė].

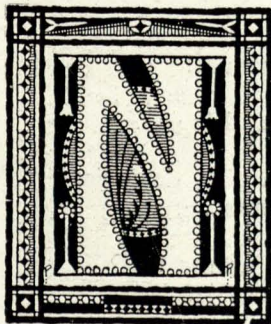

Nendrė.

AŠTUNTOJI LIETUVIŲ DAILĖS PARODA VILNIUJE.

III.

LIETUVIŲ DAILIOJO MENO YPATYBĖS.

aujoji lietuvių dailė atgimė, tikriau tariant, gimė, dėkui stingriai ir kantriai Lietuvos sūnų valiai. Ta valia, tas noras, kad atgimtų tauta, darbavosi požemyje, it kokie kurmiai, daugiau, nei penkias dešimtis metų, savo ingyventoje šalyje tarp įvairių-įvairiausių sunkenybių, be galo nepatogiomis politikos sąlygomis, ir liuosojoj Amerikoje, kurion tuo laikotarpiu yra išsigabenusi tokia daugybė lietuvių. Tas nepaprastas ruošos darbas prasidėjo nuo gimtosios kalbos, nuo jos svetimybių valymo bei gramatikos tyrinėjimo. Visų-pirma ėmė spauzdinti maldų knygas reikalams dievuotos visuomenės, ištroškusios melsties savo gimtąja, melodinga kalba. Ilgainiui pasirodė laikraščių, istorijos vadovėlių ir įvairių polemikos, politikos turinio brošiūrėlių (Rusijoje).

Atgijus kalbai, radosi poetų, publicistų ir šio-kių tokių mokslininkų. Vadinamosios Rusijos laisvės, duotos paskelbus konstituciją, pažadino iš gilaus miego ir Lietuvą, miegojusią savo miškuose, kaip kokią pasakų karalaitę.

Visi pakraščiai naudojosi didžiulės valstybės silpnumu, pavargusios nuo Japonų karo: Latviai stengėsi atsieti savo vokiečiams baronams, Lenkai gaišo laiką, besiginčiodami su įvairiais ekspropriatoriais bei plėšikais, net ir Suomia buvo įrizgę į tą kruviną netvarką; tuo tarpu Lietuvos giriose kilo visa eilė artistų, dailininkų ir muzikų, kad sutaptų su poetais, jau įregimais tolybėje, — visa sukruto, sujudo tarytum būriai drugelių, išsivyniojusių iš lietuvių sodiečių sielos, pilka sermėga pridengtos.

Lietuvių dailės būdas daugiausiai ramus, nors ji ėmė plėtoties toje gadynėje, kada Europoje siautė didžiausios audros. Ji turi daug bendrumų su ta *tolimąja* lietuvių protėvių, indų, *ramybe*, pašlijusia į tylųjį mitologijos panteizmą, — ramybe, taip artima sodiečio sielai. Pilnas gyvybės atgimimas, ta stebuklinga ir gili dailė kilo iš tarpo minių, to buvusio baudžiauninkų luomo, kuriame užsiliko dau-

gybė nelieštų privalumų bei siekimų, išauklėtų skyririum nuo atskilusių bajorų, savaime sulenkėjusių.

Lietuvių dailė yra yp. primityvė senoj Europoje, taip nuilsusioj ir nuvargusioj: ji nevaiko nei pozos, nei manieros. Ji yra paskutinis indo-europiečių medžio šakos žiedas ir pirmutinis pavėlavusio lietuvių žemės pavasario pumpuras, — žemės, kur nestinga nei tyrulių, akmenimis nusėtu, nei paslaptinių pelkių, —tai juk nenusenkamas, neišsemtas poezijos turtas.

Lietuvių dailė yra liuosa nuo artistinės sunkenybės, kuri taip slėgia savo tradicija, kuri dusina ingimtą inkvėpimą. Lietuvių artistai gimę, auę ne-turtingoje, bet neišsakomai ramioje, tylioje šalyje, moka betgi giliai jausti savo širdyje ir džiaugties pasaulio pažintimi. Pakilti iš apačios, ragauti ištroškus iš žinybos šaltinių,—ar gi ne gera, ne linksma!

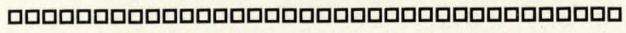
Lietuvių dailė, vos pradėjusi gyvuoti, yra pratinga. Kilusi iš sodiečių meno, iš jų dainų, ji plastikingai reiškia pirmuosius svajojimų žiedus Čiurlionies veikaluose: prakilniai, rimtai, iš-pat sielos gelmių. Ta jo intimi pirmaeilų veikalų piešinio ypatybė labai paneša į girių floros ypatybę, į gražintų, mintriai атауstų lietuvių sodiečių audeklų privalumus; jo spalva tamsti, neaiški, kaip ir spalva tų audeklų, išblyškusio Lietuvos dangaus, nualusių tyrulių, kada ten pražysta laukinės gėlės, parudavusios, tartum šalnos pagautos. Mes čia tik paminėsimе kuriuos-ne-kuriuos dailininkus pranokėjus, kurie buvo nelyginant kaip židrios žibuoklės skelbusios pirmąjį mūsų dailiojo meno pavasarį. Jie padėjo pradžia, tvirtą, galingą, pilną vilties ir pasitikėjimo ateitimі. Bet ar galimę įsivaizdinti, pro kokią sustingusią moralinių bei materialinių kliūčių pluta turėjo kalties augštn jų padiegtas grūdas?..

Štai jie, pagaliaus, skirti dailės gyvenimui, tie patys jaunieji Europos meno sūnūs. Jau аštutni metai, kaip jie reiškia savo gyvybę metiniuose Lietuvių Dailės Draugijos posėdžiuose Vilniuje; ten pirmą kartą sužibėjo Čiurlionies, dabar jau mirusio, garbė pirmojoj parodoje. Jo veikalai, *visai proto padaras*, randa visišką antitezę puikaus ir jausmingo Kalpoko asmenyje; jo elegantiški veikalai, pilni pašėlusios, jausman pasinėrusios gyvybės, paslaptingi ir visuomet gilūs yra nuo pradžios ligi galo pagoniški. Tečiau ir ten duota vietos abstrakcijai: tai panteistiškų sapnų spalvos,—puikios, armoningos, *bet gražesnės už pačią gamta*.

Pirmaeilų dailininkų tarpe Varnas turi užėmęs žymią vietą patetingo piešinio stiprumu: jo susimąsciusios galvos pernelyg vaizdžiai pareiškia *lietuvio sielos tipą*. — ramybės, gilumo, pastovumo ir meilumo. Savo didybe jos paneša į Miketti'es (Michetti—Annunzio's draugo) eskizus. Tie tipai betgi turi pamato tikslioje gamtoje, kad ir labai realingi, tečiau nėra jos kopija ir *visuomet daugiu sako, ne-qu pati gamta*. Varnas mato žmogų didybėje; priešingai, jo peizažai (kaip ir Miketti'es genijaus, kurio jis visai nepažino) rodo daug kantrumo ir tobulumo, bet drauge ir mažmožių pilni. Jis piešia svetimasias šalis.

Antanas Žmuidzinavičius yra vienintėlis mūsų dailininkų tarpe, kurs mėgsta piešti gimtojo krašto vaizdų ypatybes, jo gyventojus—dabarties bei praeities laikų. Jo paveikslai labai malonūs savo dideliu širdingumu, savo ryškiu gyvumu bei rimumu. Savo peizažuose jis gėrėdamasis piešia dides mаssas ir vandens atspindžius: visai priešingas Varnui. Nuniokota, nualinta šalis, o iš jos griuvėsių kila "Vytis". Simbolingas raitelis, lietuvių šarvais, šydu nešinas smarkiai lekia kovon del laimingesnės ateities: tai moralinio atgimimo emblema. Tas siužetas, pakartotas ir аštuntoje Lietuvių Dailės Draugijos parodoje, pa-irodė "Regėjimo" vardu: tarp kryžių ir liūdberžių skaiščioje mėnesienoje.

Lietuviai dailininkai baidosi istorijos paveikslų. Gal būt delto, kad praeitis buvo pervarginga jų tautai,—gal delto jie nenori ieškoti joje siužetų savo piešiniams.

J. Rainis.

SOTIEJI.

Kam verkti vaitoti, kam аšaros lieti?!
Juk žmonės vistiek neužjаus!
Jų širdys it ledas, it akmens užkietę —
Pastums jie greičiau, nepriglaus!

Jie moka save tik pagerbti, mylėti,
Tik savo supranta skausmus..
Jie moka tik juokties, pašiept, pavydėti,
Paminti kits kito jausmus!..

Kas sotus, tas аlchio suprasti nestengia,
Kas sveikas — n'išmano ligų,
Laimigas — sielvarto kančių išvengia,
Liuosasis — kas būti vergul..

Jie sotūs ir ramūs, sveiki ir laimingi
Pavargusią sielą paguos,
Prakilnųjų darbą atliks išmintingi,
Skatiką tau menką paduos!

O tūkstančiai kenčia ir rаuda, dejuoja...
Bet kas jų bent balsą išgirs!
Aplinkui tik linksma, tik džiaugias, dainuoja:
Vis vien, ar kas merdės ar mirs...

Kam verkti vaitoti ir аšaros lieti?!
Juk žmonės vistiek neužjаus!
Jų širdys it ledas, it akmens užkietę, —
Pastums jie greičiau, nepriglaus!

Pr. Penkaitis.

Besibastant...

(Iš senio studento atminimų).

2. Filosofas.

irdį sopamas palikau Lietuvą. Ilgai stovėjau vagono prieangyje, prie lango, ir liūdnas žiūrėjau į lekiančius pro šalį ir vis mane daugiau nuo Nemuno krantų tolinančius miškus, laukus, stotis, kur dar tik tarp rusų ir žydų kalbos buvo girdėti ir lietuvių. Tai dar vis buvo Lietuva. Švenčionyse į mūsų traukinį inėjo keletas keleivių. Tarp jų atkreipė mano akis vikrus mažo ūgio vaikiną. Jo rūbuose, eisenoj, visame jo judėjime buvo tiek daug keisto, kad negalėjai jo nepastebėti tarp kitų.

— Be abejo, tai mūsiškis, — tariau sau, jį sekdamas akimis: O gal tik šiaip uostęs šiek-tiek mažo miesto kultūros, ar jau ir lenkuojas.

Kamašai, nankiniai drabužiai, juoda kepurė, timpinė balta apikaklė, margas kaklaryšis — reiškia pretensiją manyti save ponaičiu. Bet daugiausiai nustebino mane gryna rusų kalba, kuria jis kreipėsi į konduktorių, klausdamas jo, kurin vagonan sėsti važiuojant Peterburgan. Nepaprastas taip-pat buvo vikrumas, kuriuo jis, konduktoriui parodžius, įlipo vagonan, nešinas mažu pilku čemodanėliu.

Aš neiškenčiau. Palikus traukiniui stotį, nuėjau į tą vagoną, kur sėdo tas indomus vaikiną, norėdamas arčiau į jį išžiūrėti. Jis sėdėjo priešais kitą vaikiną, šiek-tiek už jį vyresnį, ir kalbėjo su juo lietuviškai.

— A-a, lietuviai, — kreipiausi aš tuojau į abudu apsidžiaugęs. Kur meldžiamieji keliaujata?

Pažvelgė į vienas antrą, susigėdo ir negreitai atsakė:

— Į Peterburgą, — tarė galutinai švenčioniškis.

— Abudu?

Vėl žvilgtterėjo į vienas antrą, vėl negreitai atsakė:

— Abudu, — atsiliepė galutinai vėl švenčioniškis.

— Na tai esame kelionės bendrai. Aš irgi Peterburgan važiuoju.

— O ponas be ne lietuvis?

— Kaip gi, kaip gi. Esame tautiečiai... Bet kam mane, sveikas, ponu badai?

Susigėdo, tyli, pažvelgė į vienas antrą, šypso.

— Vadinkit mane tiesiai "tamsta", arba, kaip ir aš judu vadįsiu, "sveikas". Tai bus tikrai lietuviškai.

— Peterburge, pasakoja žmonės, esą daug lietuvių, — tarė antras, kreipdamasis į švenčioniškį.

Norėdamas geriau matyti švenčioniškį, sukėlusį mano smalsumą, sėdau šalia to antrojo; jis pasitraukė toli nuo manęs iki-pat lango.

— Pusėtinai — atsakiau aš už švenčioniškį, kadangi jis tylėjo.

Kalba nesisekė. Manęs drovėtasi ir kaž-kodel neišitikėta.

Pradėjau klausinėti jų, iškur, kas juodu, ko Peterburgan keliauja.

To antrojo, šalia kurio atsisėdau, būta vyresnio, kauniškio, o švenčioniškio — Vilniaus džiuko. Abudu važiavo Peterburgan "laimės ieškoti" ir... mokyties. Vienas turėjo gentį: kaž koks dėdė tapęs ten pusėtinu "ponu", buvęs kiemo sargas didelių namų, "kaip kokių rūmų", aiškino džiukas. Antrasis turėjo pažįstamą, tėvo draugą; buvęs tepėjas kokioje dirbtuvėje. Parodė man adresus, klausdami, ar tikri. Radau, kad tikri. Mano naujieji pažįstami padarėsi kalbesni. Abudu svajojo "greitai išitaisysią", pinigų užsidirbsią.

— Juk Peterburge galima daug pinigų uždirbti. Štai dėdė, kiemo sargas, nuvažiavo nieko neturėdamas, nemokėdamas nei skaityti, nei rašyti, o dabar gyvena kaip ponas. Atvažiavo vasarą, tai, bra, "sidabrinu ziegoriu", o batai tai lakeruoti, žvilga, kaip koks "zerkolas". Sako 7 rublius užmokėjęs — už vienus tik batus! Kaip, sako, ateina šventės: — ar Kalėdos, ar Velykos, — tai jau pinigų iš ponų gauna didelę daugybę!

Abudu buvę išėję pradėdamąją mokyklą. Džiukas net buvęs įstojęs ir šiek tiek pabuvęs miesto mokykloj, tarnavęs valsčiaus raštinėj, paskui žemiečių viršininko raštinėj. Matyti, tikrai jau buvo pusėtinai apsitrynęs.

Padaršėjęs ėmė girties, kritikuoti ir valsčiaus ir žemiečių viršininko kancelerijos raštininkus, kurių pagelbininku jis esąs buvęs, išvadino juos kvailiais, neišmanėliais, mokačiais tik kyšius imti, o ne darbą dirbti. Papasakojo kelius painius atsitikimus, iš kurių mokėjęs ir pats lengvai išsisukti ir savo viršininkus išsukęs. Nors jo pasakojime ir buvo nemaža pagyro, bet matyti, kad vikrumo ir gabumo jam tikrai netrūko. Važiavo Peterburgan pilnas vilties tapti "žmogumi", užsidirbti pinigų ir "dar pagarsėti".

Įsikasčiavęs pradėjo kritikuoti ir studentus. Tai esą, "durniai", nemoką nė tinkamai prie mišų patarnauti, o jis mokąs atmintinai visą ministrantūrą.

— Introibo ad altare Dei, — ėmė sakyti iš atminties.

— Vieną kartą pas mus buvo atvažiavęs vienas studentas, jau arti inžinieriaus. Tai aš paklausiau jo: kas toks buvo Šopenhaueris. Tai tas mikt, mikt, ir nežinojo, kas man atsakyti. O jau arti inžinieriaus buvo! O aš apie Šopenhauerį viską žinojau. Tai buvo vokiečių filosofas, labai mokytas. O filosofas tai yra toks žmogus, kuris visokių mokslų

Brolių Buračų medinis darbas.

išėjęs... Jei aš tapsiu Peterburge žmogumi, užsidirbsiu pinigų, tai irgi išeisiu visokių mokslų, tuomet ir būsiu filosofas. Težino visi mūsų sodiečiai, kas aš toksl..

Kauniškis tylėjo. Susirietęs, sudėjęs rankas tarpe kelių, jis kaž-kokia pagarba žiūrėjo į dzūką ir klausė mudviejų kalbos. Mūdviem ginčijantis, jis šypsodamas pažiūrėdavo tai į vieną, tai į antrą ir, matyti, labai žingeidus laukdavo, katras katraį priveiksiva, ir, tur-būt, ne kartą buvo įsitikinęs, jog dzūk s laimėjo, nes, pasakius dzūkui kokį aštrų žodį, į kurią aš nerasdavau reikalinga atsakyti, arba ir tikrai nustebęs nemokėdavau, jis gėrėdamasis žiūrėdavo į dzūką ir juokdavos džiau-

gsmo juoku: "Aha! aha! mūsų, ne "pono" viršus, — rodos, kalbėjo jo akys. Tai taip, taip, žinok, kokie mūsų škiečiai... Dagi poną sugėdįs.., ka-ka!"

Kalba nukrypo į lietuvių tarmes. Kauniškio būta gero lietuvių kalbos žinovo. Jo gerai numanyta rytiečių kalba ir žinota, kaip kuri žodį taria suvalkiečiai, kaip žemaičiai. Aiškino ir kaip dzūkas turetų tarti tą ar kitą žodį, kad ir dzūkų tarme. Dzūkas pyko. Prasidėjo ginčai. Čia jau man parėjo tylėti ir klausyti judviejų ginčų ir laukti, katras "laimės". Galutinai juodu susikirto taip, kad pradėjo vienas antrą "durnyti", "kvailiuoti". Ir čia vėl, kaip ir su manim ginčiodamasis, dzūkas stengėsi perginti kauniškį ne tikra argumentacija, o tik rėksmu, kalbėjimo vikrumu, nors aišku buvo, kad kalbos žinovas jis buvo kur-kas blogesnis už kauniškį. Kauniškis tikrai mane nustebino savo mūsų kalbos mokėjimu. Bet jis iš jokios tarmės nedarė sau juokų, nekraipė jos, tuo tarpu dzūkas stengėsi nurodyti ydas kitų tarmių ir tikrumą tik vienos dzūkų tarmės.

Bet buvo jau metas eiti gulti. Aš atsiveikinau su savo naujais pažįstamais, prižadėjęs ryto metą pasimatyti Peterburge iš traukinio lipant ir patarnauti jiedviem jų pirmuose žingsniuose nepažįstamame mieste. Bet naktį beveik nemiegojau, o rytmetį užmigęs, pabudau jau traukiniui Peterburge sustojus. Kol apsivilkau, kol sutvarkiau daiktus, mano naujieji draugai jau buvo išnykę.

□□□□

3. Katrutė myli.

Sugrižęs iš Lietuvos, aš uoliai tvėriaus naujo darbo. Puoliau mokyties. Niekšas būčiau, jei neišpildyčiau duotojo prižadėjimo savo tėvynei. Tad dirbti ir dirbt! Bet meilus mano naujosios pažįstamos veidelis iš mano atminties vis delto neišnyko. Aš tuoj jai nurašiau, kaip buvau prižadėjęs, jog laimingai sugrižau į savo senąjį lizdą. Ir ką gi? Vos praslino pora savaičių, kaip ūmai gaunu storą, storą

laišką. Išvydęs jį, išvydęs tą ypatingą, stambia vyriška ranka rašytą antrašą, aš nustebau.

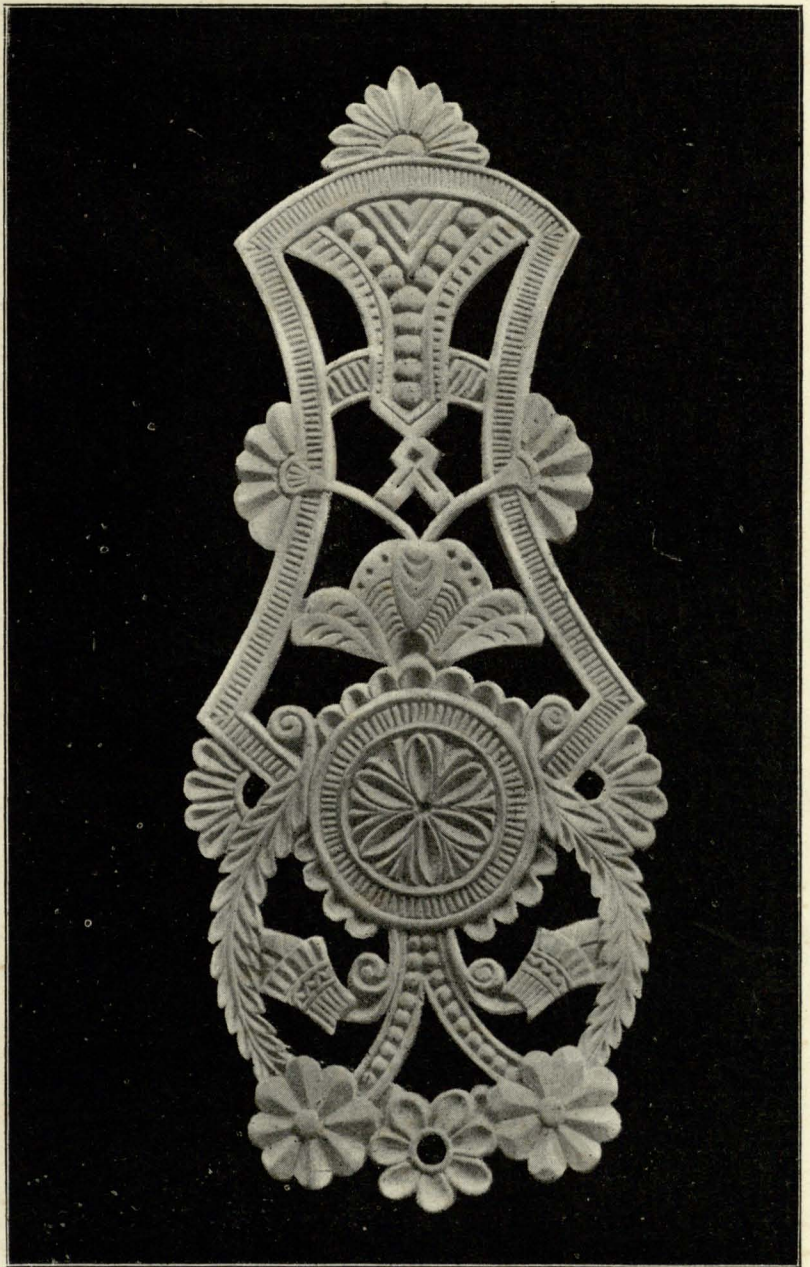
Iš ko gi tas laiškas?.. Nepažįstama ranka. Suku sau galvą, stengiuos atspėti, kas man rašo, ir vis delto negaliu. Širdis smarkiau plaka: ji junta, lyg ir iš jos, bet imu abejoti: baugu apsvilti... Ir vėl ta vyro stambi ranka...

Aš tik atplėšiau. Ir kas gi? Ji, ji, mano, nuo tos valandos man brangi, Katrutė rašo man! Tai jos tokia stambi, ypatinga, it kokio vyro, tvirta ranka!.. O-o! tai reiškia tvirtą, stiprų vyro būdą! Taip bent sako grafologai. Ir man tai patirti buvo taip smagu, taip smagu...

Meiliais žodeliais ji sveikina mane, man savo lizdelin sugrįžus. Dėkoja už išpildytą prižadėjimą rašyti, ir sutinka pati retkarčiais, bet tik tai retkarčiais, rašyti, kad vienas antram neįgristuva. O, ta geroji! Jau iš pirmų jos žodžių aiškiai jaučiau, kaip ir ją paėmęs koks nerimas. Jaučiau, kad ir jos širdelė pažeista, ne tik mano. Ir kas buvo priežastis? Nagi aš. Man tai buvo taip smagu! O-o! Jei būčiau tuomet turėjęs sparnus, būčiau tikrai nulėkęs prie jos pažiūrėti, ką ji veikia savo tyliame, kaip ir mano, lizdelyje...

Ji rašė man taip-pat, kad dažnai važinėjanti Jurbarkan mokyties muzikos, kurią ji labai mėgstanti. O, kaip tat gera! Juk aš irgi mėgstu muziką! Taigi, kaip gera būtų turėti sparnai, būti paukšteliu, nulėkti tenai, nutūpti prie jos langelio ir pasiklausti, kaip ji groja mažutėmis, lipšniomis rankelėmis, ir, prisiklausius, prisigėrėjęs, vėl sugrįžti. Ji, tiesa, ir pati kvietė mane kuomet nors vėl neužilgo atsilankyti Lietuvoj, vėl paplaukyti Nemunu, ir tuomet ir pas ją užplaukti. Bet... juk man reikėjo dirbti, ir dirbti daug!..

Mudu tik gana dažnai susirašinėjova. Mudviejų laišškai, kuo toliau, tuo darydavosi ilgesni ir... jautresni. Bet atsitikdavo ir taip, jog mudu, lyg išsigandę, kad jau perdaug karštų žodžių prirašėva išsiųstame laiške, susigriebusiu rašydavova kitą, jau kur kas trumpesnį, atsargesnį, tartum truputį atšalusiu, tartum stengdamusi perdaug neužvilti vienas antro, tartum norėdama sušvelninti jautrumą to, pirmiau siųsto, laiško. Bet ir vėl tuomet, išsiuntęs tokį atšalusį laišką, pasijusdavau lyg ir kaltas, lyg ir bijojau, kad nebūtų netikrai suprstas; ir jau gana būdavo negreitai gauti atsakymas, kaip imdavau nerimti, sieloties. Ir šiaip aš perdaug nerimastavau. Perdaug atsiduodavau meiliems man

Bronisl. Buračas.

Lentelė.

nuo to laiko svajojimams. Ji perdaug užimdavo mano fantaziją. Turėjau uoliai ruošties egzaminams, norėdamas stoti į augštąją mokyklą, o darbas ėjo blogai. Jaučiau, kad suklypsiu, egzaminų neišlaikysiu, nes blogai prisiruošęs, ir tik kaž-kokia, mane sergstanti laimės žvaigždė, palaikydavusi mane visame, ko imdavauš, palaikė mane ir čia. Egzaminus išlaikiau.

Kaž-kuo būtų baigęsis mudviejų susirašinėjimas, jei ne mano tikrai keistas būdas.

Kai vįša dabar atsimenu, man tokia gėda, taip nesmagu. Štai kaip viskas atsitiko.

Vieną kartą ji kaž-kodel man ilgai nerašė. Aš jau maniau, kad ji daugiau nei nerašys, kad vis-

kas jau iširo. Turėjau daug darbo ir mokykloj ir tarnyboj, tad nelabai skaudžiai jaučiau įvykusias atmainas. Artinosi Velykos. Sveikindamas kitus pažįstamus, aš pasveikinau gana jautriu laišku ir ją. Pasveikinau ją nuoširdžiai, truputį prikišiau draugiškumo stoką ir raginau atnaujinti seną pažintį. Į savo laišką gavau šitokią atsakymą:

Gerbiamasis! Ačiu už pasveikinimą. Jau nebesitikėjau gauti ir – pasisakysiu — nelaukiau. Džiaugiuos. Džiaugiuos, kad tamstai sekas mokslas. Linkiu, kad ir toliau sektųs. Gyvenu, kaip gyvenusi. Dabar atgijame po ilgos, nuobodžios, šiaurios žiemos, pradėjame vėl išnaujo krutėti...

Tamsta klausį, ką veikiame. Manau, kad jums, sostinės gyventojams, visai nebūtų indomūs mūsų darbai. Bet, jei tikrai indomu, tai štai ką: Tamsta ir įsivaizdinti negali, kaip pas mus dabar puiku, kaip smagu. Pas jus ten, šaltoje šiaurėje, esu tikra, nieko panašaus negali būti. Švinta anksti. Saulutė savo skaisčiais spinduliais meiliai į mus kasdieną pažiūri ir, truputį lipšniai paglamonėjus, sušildo. Aplink viskas žaliuoja. Daug gėlelių, jau pasipuošusių puikiausių spalvų žiedeliais. Vyturukas, augštai augštai ore skrajodamas, čirena. Aš pavasarį keliu anksti — apie 5 valandą. Einu į laukus, kai kada net iki Nemuno krantų, pasivaikščioti, plaučių smagiu oru gaivinti ir... truputį pamąstyti. Mąstyti taip smagu! Manau, jog ir tamsta tai mėgsti. Tai bent žymu iš tamstos laiškų. Jau tai aš atminiau. Ne tiesa? Smagu juk pamąstyti, ypač kuomet.. na, nesakysiu daugiau nieko...

Kai kada nueinu nuo namų toli-toli, taip jog grįštu tik apie pačią lekcijų pradžią, ir tuomet baisiai išalkus. Greitai išgeriu stiklą pieno ir bėgu prie savo auklėtinių. Vaikučiai, dažnai manęs nesulaukdami, patyrę, kuriame užkampyje styrau, ateina manęs pasitikti. Tuomet grįštame mokyklon visas būrys. Sodiečiai juokiasi iš mūsų.

"Žiūrėkit, sako jie, jau eina višta su vištukais".

Taip tat, tamstele, mes čia krutame.

O kad tamsta pamatytum dabar mūsų Nemuną... Tamsta jo tikrai nepažintum! Jo puikybei, rodos, nėra ribų. To meilumo, kuris tamstai tuomet taip patiko, kaip ir nēr. Jis šniokščia, užia, rodos, grasydamas nunešti visa ir mus čia drauge. Bet aš jo nebijau. Aš jį tuomet dar daugiau myliu. "Nėra, rodos, puikesnės upės visame pasaulyje", — taip, atsimenu, dainavo kadai Gogolis, savo Dnieprą girdamas. Aš Dniepro nėra mačiusi, bet manau, mūsų Nemunas negali būti blogesnis. Be ne tai būtų gamta nuskriaudusi lietuvius? Aš to ir įsivaizdinti negaliu...

Bet, ar nenuobodu tamstai klausyti mano plepėjimų? Aš tik norėčiau žinoti, ką tamsta manai, kai aš taip daug plepu... Žinau... Tamsta taip sakysi: Plepi, plepi daug, o klausyti nēr ko. Ne tiesa? Ne?... Na, žinau, tamsta iš mandagumo stengiesi mane nuraminti, o pats sau juokies... Juk taip!?

Na, gana tuo tarpu...

Bet tik nenoriu nuo kedės kelties ir liauties plepėti. Taip mažai tesusieini su žmonėmis, jog nors ant poperio išdėstai ši-tą: ir tai smagiau...

Tamsta!.. Aš taip daug norėčiau tamstai pasakyti, taip daug, jog visam tam surašyti vienos dienos būtų permaža...

Oi, koks tamsta netikęs: neatvažiuoji čionai... Be ne laiškas yra toks ištikimas indas, į kurį gali indėti visą savo sielą? Abejoju...

Štai ir dabar. Be ne aš tamstai galiu pasakyti visa, ko norėčiau? Juk ne!

Aplink mane tokia tyla. Dabar naktis. Taip ramu, taip smagu. Bet tik man kaž-ko liūdna... Noriu vėrkti ir...

Šiuo, tur-būt, norėta baigti laiškas, nes buvo dar prierašas: "Bet sudieu.. Katrės", kuris paskiau išbrauktas, ir toliau parašyti šie žodžiai:

Ir vis delto aš dar negaliu su laišku skirties. Aš perskaičiau dar kartą tamstos laišką ir jaučiu reikalingumą pasakyti dar porą žodžių.

Tamsta pavadinai mane beširdžia už tai, jog aš taip ilgai tamstai nerašiau. Taip, tai tiesa, aš iš tamstos atžvilgio tikrai kietaširdė. Bet... be ne tamsta pats jau esi toks geras, jog nenusipelnei ir mano nepasitenkinimo, jog ir neužgavai mano širdies? Paklausk tamsta pats savęs, širdžiai nurimus, ar gi jau nerasi jokios savo kaltės prieš mane?...

Tamsta! Aš šiaip atvira, mažai varžydavau mandagumo reikalavimais; šiuo tarpu būsiu dar atviresnė.

Ar tamsta atsimeni, kaip rašei man, jog kaip nors išsprūdęs iš savo lizdelio atvažiuosias čionai, vėl pasižiūrėti Nemuno krantų? Nežinau, kokia lengva širdimi tamsta tuomet taip prižadėjai, ir ar gerai apsvarstei pasekmes, jei neišpildysi tokio prižadėjimo, o dar daugiau tai, kaip tat turėjo atsiliepti mano sieloj, minint, jog tamstos atvažiavimui aš džiaugdamos pritariau ir kviečiau būtinai, būtinai atsilankyti mano lizdely, nes aš tamstos pasiilgus laukiau.

Aš tamsta intikėjau, kaip būčiau intikėjusi pati savimi. Paskirtu laiku tamstos laukiau ir laukiau tokiu jausmu, kokio ligtol dar nebuvau žinojusi.

Tiesa, iš pradžių, kada jau buvau nurašiusi, ragindama tamstą išpildyti savo prižadėjimą atvažiuoti, jaučiau, jog padariau "didelę klaidą". Man buvo baisiai baugu su tamsta susitikti, "prieš tai susitarus", ir... stačiai čia, mano būklėj. Juk tai prieštaravo visiems žmonių sudarytos etikos reikalavimams. Juk mudu matemės tik vieną kartą. Juk tas naujas susitikimas galėjo kaž-kuo pasibaigti. Juk tokiu būdu aš turėjau tamstos akyse būti nusizeminus... Juk taip būtų mano pasielgimą pavadinęs kiekvienas.

Aš save už tai baisiai bariau ir nerimau, lyg būčiau didžiausiai nusidėjusi. Aš labai norėjau, kad visa kaip nors susipainiotų taip, kad tamsta negalėtų atvažiuoti. Taip tat juk ir atsitiko. Bet už tas savo mintis buvau baisiai nubausta, nes, tamstai tikrai neatvažiavus, man buvo labai skaudu. Aš nerimau dabar jau del kitos priežasties. Nejaugi, — manau aš, — ta mano piktoji mintis sielvarto laiku turi įvykti taip ūmai? Tuomet aš, priešingai, užsidegiau dideliu noru tamstą pamatyti... nors valandėlei, nors vienam akies mirksniui, kad įsitikin-

čiau, jog tamsta esi tikrai toks, kokį aš savo mintyse tuomet buvau tamstą įsivaizdinusi. Aš laukiau nekantriai visas dienas, tupėdama ant Nemuno kranto. Kiekvienas garlaisvis, plaukiąs pro manę, rodėsi nešė tamstą..

Bet tamstos nebuvo...

Nuliūdau. Širdį man baisiai susopo. Tik tuomet tepajutau, kaip mažai tegalima buvo tamsta tikėti. Tuomet tik aš supratau, jog tamsta nieku nesiskiri nuo daugelio kitų... o aš maniau... O-o!.. aš jaučiau, jog perdaug tamstą augštinau savo mintyse... Tuomet pradėjau tamstos nekęsti. Nenorėjau iš tamstos nieko žinoti.

Tiesa, tamsta atsiuntei man tuojau laišką, kuriame teisinai ir stengeisi išrodyti tas svarbias priežastis, kurios neleido tamstai leisties į kelionę. Bet aš nenorėjau jo skaityti... Be ne toks laiškas galėjo mane nuraminti, kada mano širdis jau buvo įžeista?... Ne, ne, ne!.. Nežinau, ar tamsta pasakei man visą tiesą, apreikšdamas neatvykimo priežastis. Tai, žinoma, tamstos dalykas, bet aš jomis giliai tikėjau dagi tuomet. Vis dėlto pajutau, jog tarp mudviejų ūmai pasidarė kaž-kokia spraga.

Tamsta! Mudu viens antrą tik iš laiškų tepažįstavova. Tarp mudviejų juk nieko nepaprasto neatitikio: abudu buvova visai liuosu: tik visuomet gyvenau mintimi, kad mudu surištu, kad kaž-kas mudu riša. Ir štai, taip apsvylusi, aš pajutau, jog tas ryšys visai trūko. Taip buvo visą laiką.. Ryšys trūko, bet žaizda neužgijo. Ji perdaug buvo didelė.

Atėjo katalikų Velykos. Jos buvo šie metai labai ankstybos. Aš ruošiaus sutikti jas tyliai, ramiai, viena savo angštame lizdelyje. Stengiausi nieku nesirūpinti, nieku nemąstyti, būti rami ir linksma. Didžiosios subatos vakare, kada visa aplink mane aptilo, kada kiekvienas, kuriame dar šiek tiek liepsnojo dievotumo kibirkštis, nuėjęs į bažnyčią karštai meldėsi ir laukė Viešpaties atsikėlimo, aš nė justi nejutusi, kokiam pavojui save statau, tokiu pasielgimu įnešdama baisy disonansą apylinkės pamaldume, sugrojau fortepijonu. Naktis buvo tyli, puiki. Šiitas vėjelis pūtė pro langą ir plevėsavo baltos, tik pakabintos uždangos. Buvo ramu ir smagu. Atsiminiau dailią Šopeno nokturną ir užgrojau ją, vien atsidavusi fortepijono garsams. Bet... ūmai, kada uždainavau toliau kitą, mano mylimą, romansą, nesenai sukomponuotą vieno mūsų jauno tautiečio kompozitoriaus (žinoma, lietuvių; pabrėžiu tai), kuris prasideda tokiais-pat, kaip ir Maironies, "Jojo pirmoji meilė" žodžiais: "Jau niekas tavęs taip giliai nemilės", man pasirodė, lyg šalia manęs ūmai atsidūrė tas, kam tie žodžiai buvo taikinti. Tai buvo studento rūbais apsvilkęs jaunikaitis, kurs susimąstęs klausės mano muzikos. Man buvo taip smagu... Mano širdis taip džiaugėsi...

Bet bildesys priemenė pertraukė mano svajojimus. Inėjo šaltyšius, kurs visuomet nešioja man laiškus iš valsčiaus, nors buvo blogas oras ir vėlybas laikas.

— Tegu bus pagarbintas, — tarė jis ineidamas ir padavė man laišką: Štai, tamstele, tur-būt, Velykų pasveikinimą iš-pat Peterburgo, — pridūrė

šypsodamasis. Tik dabar paštą mums atvežė, aš tuoj sugriebiau tamstos laišką ir atnešiau. Manau sau: tegu pasidžiaugia mūsų panaitė.

Kovojau: skaityti ar ne... Kam judinti pradėjusi gyti žaizda?... Ko naujo savyje gali slėpti tas poperio lakštelis?... Nieko...

Vėl atsiminiau Goplianą, atsiminiau mudviejų pirmąją pažintį, mudviejų pasikalbėjimus, mudviejų atsiveikinimą. Toliau, atsiminiau tamstos laiškus iš Peterburgo, jautrius, meilūs... ir...

Atplėšiau laišką... Tai tikrai būta tamstos pasveikinimo... O tamsta! ką tamsta iš manęs padarei?

Jaučiu, kaip ūmai man galva kvaista, kaip širdis baisiai plaka... Man baugu... Jaučiu, jog tamsta atėmė iš manęs ir tą paskutinį įrankį, kuriuo visuomet taip sekdavos kovoti: mano valią... Ji išnyko.. Aš vergė, tavo vergė!

Toliau aš nebegaliu kovoti... Aš ir nenoriu... Šalin viskas!... Aš prieš tave stoviu!.. atvira!.. laiminga!.. Štai... imk mane!.. Aš tavo!..

Mano tolesnis elgimasis, mano butis, pareis vien nuo tavęs!

Tavo Katrė.

Perskaičius tą laišką, pasirodė, tarytum mano širdis iššoko iš krūtinės ir štai lekia, lekia padangėn, palikus vietoje savęs tik aštrų, bet saldų skausmą. Mane paėmė toks neišsakomas džiaugsmas, jog rodės, aš nustojau proto Greitai stvėriaus kepurės, išbėgau iš namų ir kaip pašėlęs lėkiau gatvėmis greitai, greitai, pats nežinodamas nei kur, nei į ką. Man kai-kada rodės, lyg man bėgant kiekvienas mano žingsnis artina mane prie jos, prie mano mylimiausios Katrutės, kuri manęs pasiilgusi laukia, laukia, kad aš greičiau atlėkčiau prie jos, kad aš savo lūpomis priglusčiau prie jo ištroškusių meilės bučiavimo lūpų. Aš keikiau save, skundžiaus ant savo nerangumo, skundžiaus, kad negaliu taip greitai bėgti, negaliu lėkti, skundžiaus, aimanavau, kodėl aš ne paukštis, kodėl neturiu sparnų, kad, man dabar čia greitai prireikus, galėčiau lėkti, kur mano Katrutė...

Kodėl žmonės ligšiol dar nesugalvojo tokio lakstytuvo, į kurį galėtum panorėjęs tuojau sėsti ir lėkti, lėkti žaibu, lėkti greitai, greitai, kur tik panorėsi? Kodėl tik sapne retkarčiais pesiseka išrišti oro lakstymo problema?...*) Štai taip, imi, rąkomis, kaip kokiais sparnais suplasnoji, ir leki, leki padangėn...

Laukti traukinio — perilga... Jis eis tik ryt rytą. Ir ji, mano brangioji Katrutė, turės manęs taip ilgai laukti, ilgėties?!

O, ne, ne, tai negalima! Aš negaliu jos taip ilgai kankinti!.. Tuojau rašau telegramą... Tuojau mušu jai:

— Lekiu... važiuoju... bučiuoju...

Ji nors nurims, ji džiaugsis, lauks manęs.. O, mano meiliojil!..

Tuomet dar nebuvo Farmanų, Blėrijų

Bet kam?... Ar gi nebūtų geriau taip, ūmai, netikėtai? Juk tuo daugiau džiaugsmo jai duočiau!... Tikrai... Jokių telegramų!.. Juk aš pats greitai būsiu! Tik dar viena para jai ir beliko palaukti... O, brangi oji! o, geroji!..

Stvėrius daiktų. Pradėjau juos tvarkyti, dėstyti, raišioti. Ir šitą paimsiu, ir tai reikia indėti, ir tai reikalinga...

Bet kam? Ar nebus geriau be daiktų? Kam dar čia kemaloties. Daiktai juk daugiau tik varžo... Taip, be nieko, nieko; taip, kaip stoviu, vienas! O, tai geriausia!

Visą dieną buvau kaip ne savas: pašokdavau, mėtydavau, nerimasčiuodavau.. Bet atėjo naktis. Atėjo ta baisioji žmonių kankintoja su savo nemiga, su savo paslaptiną gale vaikyti iš galvos geriausių minčių...

Atėjo... pakamavo... praslinko ir... išnyko. Su ja išnyko viskas. Išnyko taip, kaip nyksta audra, vėjui nutilus, kaip nyksta lauke baltas sniegas, pavasario saulei užėjus, kaip nyksta vargai, vargšui numirus! Išnyko taip, lyg nieko nebuvo... Viskas inėjo į savo senas kasdienines vagas...

Aš nebelėkiau, nebevažiauvau... Nė neatrašiau... Nieko, nieko, ničnieko!

Bet ramumo aš irgi neradau. Gana man būdavo nakties nemigoj užmerkti akys, tuojau išvyzdavau ją Baltai apsivilkusi, akis nuleidus, retkarčiais į manę žvilgtterėdama, liūdna, liūdna, tarytum man išmetinėdama, stovėdavo ant upelio kranto. Už jos uždavo išdidęs miškas. Aplink žaliudavo pieva, pasipuošusi tūkstančiais gėlių žiedų. Prie jos kojų ištikimai atsigulus baili stirna...

O man būdavo liūdna, skaudu...

oo

Kultūros laipsnis Lietuvoje.

Norint sužinoti mūsų krašto kultūros augštumo laipsnis, reikia jį palyginti su tam tikra norma, visiems kitiems įmanoma. Bet tokios pastovios normos nėra, kaip nėra pabaigtos, jau priėjusios galą, kultūros. Todėl prisiėina lyginti kits su kita panašios į Lietuvą šalys, dar gi tiesiog tos buvusios Lietuvos sritys, kurios turi pamate daug istorijos bendrumų ir praeities ryšių iš atžvilgio į gyventojus ir jų darbus. Apskrieję iš Lietuvos vidurio plotą — Nemuno ir Nevėžio santaka*) — skrituliu ilgumo 190 varstų, turėsimė ratilą, kurs savo lanku perkirs: Palangą, Frauenburgą, pusiaukelę iš Mintaujos į Rygą, Padauguvį ligi Dinaburko (Dvinsko), Apsą, Bagintų ežerą, Kazėnus, išilgai Medžiolės upę, Pastovus, išilgai Naratų ežerą bei upę, Molo-dečną, Naujapilį (Naugardėlį), Nauelnę, Valkaviški, Balstogę (Bilastoką), Lovičius (Prūsouse), arti Bastenburgo, Eiluvą, Karaliaučiu, išilgai Kuršo Jūrą, arti Klaipėdos, ir vėl Palangą. (Žiūr. p. 15 Ratilo ž.)

To ratilo plotas siekia 113.300 kvadratinų varstų ir turi:

	desitinių	gubernijos	%	gyventojų
Kuršo žemės *)	886.100	36		196.830.
Kauno gubern.	3.648.800	99		1.758.140.
Vilniaus »	2.606.300	70		1.348.830.
Minsko »	208 500	2,5		70.300.
Gardino »	886.100	25		487.950.
Suvalkų »	1.123.200	100		667.300.
Lomžos »	104.250	11		75.200.
Rytų Prūsija**)	2.500.000	50		1.015.000.

*) To vidurio vieta: 23°48'37" vakarų ilgio ir šiaurės pločio 54°55'50", skaitant nuo Grynvičiaus.

*) Iš: "Sbornik statističesko - ekonomiškich sviedenij po selskomu choziaistvu Rossii i inostran. gosudarstv. S. Peterburg. 1912".

***) 35.000 kvadratinų kilometrų. Konversation Lexikon. Brockhaus. Leipzig. 1908.0.

Iš tų arti aštuonių milijonų tyrinėjamojo ratilo gyventojų yra 20—35% tikrų, 20% sugudėjusių ir sulenkėjusių lietuvių, 6-7% latvių; kiti—tikrieji gudai, rusai, žydai, karaimai, lenkai, totoriai, čigonai.

Ratilo viduryje plasta gryna Lietuvos širdis; iš čia spinduliais sklaidžiasi lietuvių kultūros šviesa ir baigiasi, kaip drignio ratas, mūsų apskrietose ribose; už jų vien menki iškišuliai.

Šio lietuvių orizonto gamta, skaitant jo geologijos kilmę ir klimato sąlygas, yra tiesiog vienkia. Čia visur slinko ir žemę raižė tie patys ledų gletšeriai iš dabartinio Stokgolmo pusės ir, susitikę su gletšeriais, slinkusiais iš Latakos ežero pusės, sumetė iš morėnų kalnus tarp Nemuno, Dauguvos ir Dniepro upių baseinų. Pirmiesiems ledams sutirpus, užėjo antrieji, gal ir tretieji, kurie jau sumaišė pirmąsias marėnas ir suraukšlėjo abu tuodu baseinu taip, kaip lietuviai rado, apdainavę savo pėdavose ledų kalnus, "Anapilius", naiviai manydami, jog ežerai buvę svaidomi iš vienos vietos kiton. Visuose tuose kraštuose ta pati marėnų kiltis, iš tų pat dalių jos sudėtos: iš devoninių molių su smėliais to paties sluogsnio; tik kaikur žymu silurijos ir, labai retai, kreidos gėdėnės sluogsniai. Gintarų pušies (? Red.) liekanų yra ne tik Baltijos pajūryje, bet ir Pripetės baseinuose. Tuo tarpu jų nėra Latakos ledų baseine. Mamontų dantų randame visur ant vėlivesniosios marėnų gėdėnės dugno; mamontas visur išnyko po pirmosios gletšerių srovės, pasitraukęs materiko gilumon, Sibirijos linkui. Vienokios kilmės yra apskrietasis kraštas, vienokio klimato ir dosnumo. Kad nenukryptume nuo tikslo, tai tik atmėsimė, jogei vidutinės metų temperatūros, ciklonų takai ir kitos klimato ypatybės yra visam kraštui bemaž tos pačios. Štai kad ir drėgmės kriėšėjimas, skaitant sukriėšėjusio vandens milimetrtais:

Mėnesiai:	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Per ištisus metus dienu lietingu
Rygoje	32	22	26	27	46	57	74	68	54	52	48	32	= 538 — 146
Prūsose	?	?	?	35	46	58	69	75	?	?	?	?	
Vilniuje	32	27	38	39	62	65		86	56	39	46	39	= 606 — 120

Tą vienodumą seka augalai ir laukiniai gyvuliai; kuko medis (*taxus loscatus*), neminimas anopus Dauguvos; Europos maumedis su keniu (? Red.), neminimas už mūsų ratilo nei į žiemius, nei į rytus; skroblo šiaurės siena skelia tą ratilą per pusę, siekdama Nemuno krantų. Taurų niekad nėra buvę anopus Dniepro augščiau Oršos. Jei toje ar kitoje gubernijoje dažnai žymu smiltinuose ir molio, arba, jei devoniniai moliai kartais atadengia silurijos smėlių arba uolų, tai tas įvairumas kartojasi kiaurai višame, mūsų apskrietame krašte.

Taip tad ratilo plotas turi savyje daug panašumo ir maža įvairumo. Jeigu ir randasi aštuoniose jo srityse žmonių kultūros skirtumų, tai jie nepareina iš to krašto gamtos, bet iš pačių gyventojų, tariant iš jų istorijos ir politikos priežasčių. Gi ir tautinė to ratilo ypatybė ar tik nebus kritusi

visu savo svarumu ant visų gyventojų pamato, t. y. lietuvių, kuriuos istorija, dabar administracija suskaldė į aštuonias skiltis ir pakreipė šen ar ten, padarė šiokius ar tokius; tai parodysime ne žodžiais, bet skaitmenimis.

I.

Žemės ūkio stovis.

Mūsų tikslui yra svarbiau ne absoliutiniai skaitmens, bet daugiau jų reliatyvinė reikšmė. Todėl rūpšimes duoti pirmučiausiai reliatyvinių ir tik kada absoliutinių skaitmenų, kad skaitytojai galėtų patikrinti mūsų išvedžiojimus. Štai gyventojų tankumo ir jiems pritenkamos žemės skaitmens: (Žiūr. skaitmens A 16 p.)

Skaitmens A.

1 penkmetis 1901-1905 2 penkmetis 1901-1910 Kuriame krašte	Javų žieminių				V a s a								
	Rugių		Kviečių		Rugių		Kviečių		Miežių		Avižių		
	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 desit.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	
Prūsijoje	1-5 metis	30,2	105	10,0	126	0,70	73	1,15	125	8,3	123	21,35	113
	2-5 metis	30,8	114	10,0	134	0,65	81	1,10	146	8,4	131	23,0	131
Kurše	1-5 metis	30,5	66	6,6	84	0,15	47	0,35	59	17,5	62	32	56
	2-5 metis	30,5	69	6,35	76	0,15	52	0,30	61	16,5	66	35,5	61
Suvalkų g.	1-5 metis	40	54	6,7	63	0,35	42	0,10	50	9	61	24	49
	2-5 metis	38,44	60	6,7	67	0,23	47	0,10	50	11	62	25,25	51
Lomžos "	1-5 metis	38	54	8,5	57	0,5	47	0,13	54	4,8	53	20	46
	2-5 metis	38	60	6,0	67	0,3	48	0,05	51	5,0	57	24	50
Kauno "	1-5 metis	39	50	5,2	62	0,4	42	0,75	45	13	47	22	48
	2-5 metis	40	53	4,9	60	0,3	47	0,75	40	13	53,5	22,5	52
Gardino "	1-5 metis	46,8	46	3,7	51	0,5	31	0,30	40	5,8	42	22,6	34
	2-5 metis	42	53	2,8	55	0,5	33	0,50	45	6,1	47	22	41
Minsko "	1-5 metis	45,4	41,5	1,5	58	1,6	32	1,25	38	7,4	45	20	42
	2-5 metis	44,0	40,1	1,4	56	1,5	35	1,50	34	7,04	48	20	46
Vilniaus "	1-5 metis	47	37,5	1,3	46	0,7	30	0,6	29	8,5	35	21	35
	2-5 metis	46,5	39,5	0,9	40	0,6	31,5	0,5	32	9,3	44	21	40

— r o j a u s														Viso sėjimo	
Sorų		Kukuruz.		Grikių		Žirnių pūdų		Bulbų		Linų		Kanapių		Žemės desitinių	Gauta grūdų ir bulbų pūdų (tūkstančių)
Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.	Sėjamos žemės %	Grūdų pūdų iš 1 des.		
—	—	—	—	—	—	—	—	16,7	892	—	—	—	—	901000	238192
—	—	—	—	—	—	—	—	16,55	908	—	—	—	—	906000	263766
—	—	—	—	0,06	20	2,5	55	5,15	566	4,5	25	0,06	31	451571	42062,6
—	—	—	—	0,05	34	2,6	60	6,7	585	3,3	30	0,05	40	421045	41717,6
—	—	—	—	1,50	20	4	50	11,85	444	2,30	36	0,20	26	377153	35364,9
—	—	—	—	1,25	25	4	55	11,1	461	2,00	42	0,20	25,5	373994	38410,3
0,45	54	—	—	3,5	30	4,8	50	18,0	447	1,2	37	0,12	30	313720	38335,7
0,20	54	—	—	2,0	30	3,5	56	19,5	504	1,4	40	0,05	30	314276	45329,7
—	—	—	—	3,0	21	4,0	36	7,4	364	5,05	24	0,20	24	955862	67351,2
—	—	—	—	2,0	21	4,05	48,5	7,8	393	4,5	30	0,20	20	964183	76727,3
0,3	34	—	—	4,2	20	2,8	35	11,5	378	1,1	30	0,20	28	871280	69100,1
0,3	41	—	—	3,7	26	2,4	42	13	414	1,2	38	0,15	28	806487	74553,1
1,1	39	0,02	24	6,03	25	2,10	37	11,4	426	1,7	29	0,50	27	1335720	112928,4
1,0	45	0,01	48	6,00	28	1,70	45	13,0	444	1,8	35	0,45	32	1283391	123842,3
Meginta ir mesta		Megina		4,10	17	4,2	30	9,8	400	2,2	21,5	0,30	22	1087556	74565,9
		nama		3,50	24	4,1	40	11,0	407	2,0	26	0,30	22	964548	76236,8

(Skaitnens B.).

Kuriame krašte	Javu žieminių				V a s a r o j a u s													
	Rugių		Kviečių		Miežių		Av žų		Grikių		Žirnių		Bulbų		Linų		Kanapių	
	Valst.	Dvar.	Valst.	Dvar.	Valst.	Dvar.	Valst.	Dvar.	Valst.	Dvar.	Valst.	Dvar.	Valst.	Dvar.	Valst.	Dvar.	Valst.	Dvar.
Kurše	67	77	71	79	62	71	57	66	27	—	54	62	537	615	31	31	29	—
Lomžos gub. . .	57	66	62	70	54	61	48	57	35	36	47	51	466	507	36	39	26	29
Suvalkų „ . . .	57	63	67	72	62	66	53	56	25	26	51	54	439	489	37	36	30	37
Kauno „	53	64	56	69	50	60	50	58	28	27	44	53	383	436	28	29	27	26
Gardino „ . . .	47	53	52	58	46	50	39	44	25	24	37	43	385	451	34	33	30	26
Minsko „	42	53	52	59	48	51	46	50	30	30	44	44	435	529	33	30	31	28
Vilniaus „ . . .	39	46	42	51	42	46	38	42	32	22	36	42	374	452	25	25	24	25

Šie skaitnens reiškia: 1) kur daugiau skirtumo tarp miestiečių ir sodiečių, ten stipresnė pramonė, prekyba ir kitos kultūros šakos, ten daugiau miestų, fabrikų ir t. t.; kur didesnis % dirbamos žemės, ten, vadinasi, žmonės moka daugiau naudos iš jos imti. Priešingai, Kuršo krašte, Minsko gubernijoje yra daug didžiųjų dvarininkų, kurie laiko žemę nedorotą; pelkės, tyruliai, balos, miškai. Paskutinė skaitmenų eilė — sėjamos žemės % — reikia skirti nuo dirbamos žemės %; tik kultūringose šalyse, kur imprasta dauglaukio ūkio sistema, tuodu % maža kits nuo kito tesiskiria; pas mus atbulai: kuone trečdalis *dirbamos žemės* lieka pūdymas — *nesėta*.

Gaila, kad nėra po ranka naujesnių žinių, taigi čia paduodu skaitmenų iš 1897 metų, kurie parodo, kiek *) ir kokios rūšies % visos žemės buvo:

	Ariamos	Pievu ganiklų	Miško	Tyrlaukių	Bergždžios
Minsko gub.	23,5	12,5	40,2	1,9	21,9
Vilniaus »	40,5	15,9	28,1	2,7	12,8
Kauno »	36,7	28,3	23,1	3,6	8,3
Gardino »	39,7	19,6	23,7	4,2	12,8
Kuršo »	18,3	45,9	19,8	1,1	14,9

Padidinę sėjamos žemės skaitmenis 50%, rasime minimųjų gubernijų ariamos žemės skaitmenis, išskyrus Kuršo žemę, kur jau senai vedamas dauglaukis ūkis vienasėdžių sistema. Ta pat ir Prūsiose.

*) Choziaistvennyje itogi istekšago 45-lietija. S. S. Bechtiojev. S. P. B. 1906 g. 8 pusl.

Dabar išsižiūrime, kaip žmonės ūkininkauja sėjamoje žemėje. (Skaitmenų A.)

Tie skaitnens dalo mūsų aprėptąjį ratilą aštuoniomis sritimis tokia tvarka, kokios reikalauja kultūringumo laipsnis. Prūsai ne vien daugiau žemės išdirba ir apsėja, bet jie gauna iš jos tiek brandos, kad visos kitos sritys palieka toli užpakalyje ir paskutinėje eilėje velkasi Vilniaus gubernija; ji užaugina bulbų daugiau už Kauno ir Gardino žemę ir, parduodama jas bravarams, veda mums žinomą politiką. Nuostabus daiktas: Galicijai ir Vilniaus gubernijai bulbos geriau dera, negu kiti augalai! Ar ne iš bulbų kyla politikavimo narsumas? Sako: gerai šeriamas šuo retai teloja, bet visuomet ne veltui; tuo tarpu alkanas loja ir ant mėnulio.

Tiek tad gauna brandos aštuonių sričių gyventojai iš savo žemės. Dabar klausimas, kas geriau ūkininkauja: ar vienasėdžiai ir didžiažemiai, ar valstiečiai mažražemiai ir ilgarėžiai? (Skaitnens B.)

Taip, rodos, neturėtų būti, bet ištikrųjų yra: kas mažiau turi žemės, kai pats ją savo rankomis dirba, tai mažiau padėkos gauna. Čia kaltos dvi painiavos: 1) reikalas pridėti prie savo mažos žemės dosnumo dar uždarbio, gaunamo iš savo kaimyno dvarininko, ir apleisti savąją žemę; 2) menkesnis nuovokos laipsnis, menkesni galvijai, padargai ir visa kita. Kas atmena verguvės metą, tas lengvai supras pirmąją prležastį; vergas (baudžiauninkas), savaitėje dirbęs 4—5 dienas ponui, kada geriausias oras, nuvargęs ir priepoliais tedirbęs savo žemę, maža tegaudavo iš jos pelno, ji šykščiai, žinoma, teduodavo jam duonos su volange, kuka-

lais, dirse, smilgomis ir su medžio žieve. Taip te- bėra Rusijos gubernijose, kur kas vasarą vyrai ke- liauja svetur (berniukus 12 — 15 metų atiduoda miestų amatninkams ir pirkliams), o likusios na- mie moters, dažnai neščios, aria - akėja, padedamos mažų vaikų ir dūsulingų senių.

Skaitmens C.

Kuriuose kraštuose	Visame kvadr. verstė gyventojų		Vienam žmogui pri- tenka desit žemės		Iš viso žė- mes desiti- nų be ežerų	Iš viso sė- jamos žė- mes 0,0 0,0
	Visokių	Kaimie- čių	Viso- kiems	Tik kaimie- čiams		
Prūsijoje (rytų) *	77	60	1,25	1,85	2.500.000	50
Lomžos gubern.	75	65	1,40	1,65	965.200	32
Suvalkų »	64	56	1,50	1,75	1.127.600	33
Gardino »	58	49	1,75	2,15	3.531.400	24
Vilniaus »	54	47	2,00	2,25	3.836.100	25
Kauno »	52	46	2,00	2,25	3.678.800	26
Minsko »	36	33	3,00	3,10	8.349.500	16
Kurše	32	24	3,35	4 30	2.437.700	18

Iš parodytųjų skaitmenų kyla labai indomus klausimas, kurs plačioj Rusijoje varo nerimą gal- vojantiems žmonėms, tariant klausimas, 1906 me- tais paliestas Bechtiejevo.*)

Tas Rusijos ūkio žinovas savo dideliame vei- kale (du tomu po 300 pusių), plačiai ištyręs Rusi- jos žemės ūkį ir jos nuosavybės privalumus, lygi- nęs savo patyrimus su svetimųjų šalių ūkiu, pata- rė reakcijai darbų programą, kurią štai dabar vy- kina žemės tvarkomosios komisijos. S. S. Bechtie- jevas, pažymėjęs, jog valstiečių ir mažžemių val- doma žemė daug mažiau tederą, negu didžiažemių laukai, uždarė burną tiems, kurie tvirtino, kad, iš- dalijus valstiečiams dvarus (žinoma, išpirkus juos), Rusija turėsianti mažiau lobio ir sumažėsias žemės dosnumas. Ir kad išvengtų tos nelaimės, reikią val- stiečiai išskirstyti pakraščiais, rasti jiems uždarbio, pripirkti, banko pagalba, *palaidų* žemių ir parda- vinti jas vienasėdžiais ne bet kaip, o taip, kad valstiečių skaičius ir jų ūkininkavimas ne tik ne- kenktų didžiažemių ūkiui, bet visuomet duotų jiems darbininkų, tarnų ir t.t. "Be to, t. y. be skirstymo sodžių viensėdžiais, net veltui atidavus valstiečiams visą žemę, su bendru ilgarėžiu trilaukiu ūkiu, su įsenėjusiu arklų (ne plūgu), su ūkininkavimu vien del grūdų, tik neišvengiama pragaištis", — sako Bechtiejevas, siūlydamas bankui programą. *)

Bet Bechtiejevas įsikirščiaavęs užmiršo viena: nors valstiečių žemė ir mažiau kokiais 5—8 0/0 te- duoda, negu dvarininkų, tečiau, pakėlus dirbamos žemės 0/0, kaip štai Kurše arba Minsko gubernijo- je nuo 16 - 18 0/0 ligi kokio, sakysime, kaip Prū- sijoje 50 0/0 arba nors kaip Suvalkų gub. ligi 33 0/0, ar nebūtų bent tris kartus daugiau duonos. Minsko gub. 8.349.500 des.; iš jų 15 0/0 sėjamos: padarius 30 0/0, sėjamos žemės būtų jau ne 1.202.000 desitinų su 50 milijonų pūdų rugių, bet 2.505.000 des. bent su 100 milijonų pūdų rugių. To dvari- ninkai nepasieks, nors jie pakeltų savo žemės kul- tūringumo laipsnį ligi Prūsijos laipsnio. Tai jiems, žinoma, toli-gražu, išskyrus kuriuos-ne-kuriuos dva- rus, gaunančius iš desitinos net po 150 pūdų rugių.

P. M.

*) Sbornik statist. - ekonomičeskich svieženij po sel- skomu choz. Rossii i inostr. gosudarstv. S. P. B. 1912. Ir: Russkij Kalendar na 1914 g. A. Suvorina. S. P. B. 1914 g.

*) Choziaistvennyje itogi isteškago 45-letija. S. P. B. 1906 g.

*) Choz itogi. II tomas, pus. 221.

Boleslovas Ščesny-Herbačevskis.

JAUNOJI LIETUVA EINA...

(Vertimas iš lenkų kalbos).

Praeitį su ateitim galinga aukso grandine su
kalsim,
Kad pamiltume tuos kapų piliakalnius ir Ry-
tojaus aušros heinalus,
Mirusių tarpe gyventume ir žadintume į piū-
tį naują

Iš kelio!..

Iš kelio, tamsybe, iš kelio nuožmioji prievarta,
iš kelio juodosios galybės, kurios kalite kilpose
dvasią...

Trupėkit ligšiol neįveikti pasenusių prietarų
mūrai!..

Tedingsta neapykanta ir kalčia, tedingsta ir
priespauda su skriauda

Nes.. *Jinai* eina ..

Eina Ji — Jaunoji Lietuva...

Drąsiai eina pirmyn, erškėčiais nuklotais ke-
liais pro pakriūtes pražūtingas...

Ir kur tik Ji stoja — stebuklingi žiedai dygsta,
ir kur Jos akys ilsis — gyvojo vandens šaltiniai
trįkšta...

Ir eina Ji kalvomis ir kloniais, vandenimis ir
oru plaukia, perveria amžių uolas ir akmenis mū-
rus, dvasių gelmėsna įsminga ir širdžių viduriuo-
sna...

Ji mums mola ir žaliašviesis žiburys, artimas
ir nepasiekiamas, dvasia Ji mums ir kūnas, rodosi
tikrybe, bet nesučiumpama...

Nes Ji — tai karalaitė tai vergė, Ji prakilni ir
kartu tyliausia ..

Jos būstas tai marmuro rūmas, o surūkusi
pirkia—būklė, karališki aukso audimai — tai Jos po-
ilsis, o patalas — nuskurdėlių mūsų brolių migis...
Olimpo nektaras Jos gėrimas, o šiokių dienų
maistas — ašakota duonelė.. laimės šypsojimasis—
Jai tik kančia, o ašaros — širdingas džiaugsmas...

O iš niekur Ji neatėjusi, nes nuolat buvo mū-
sų tarpe, ir iš mūsų tarpo pakilusi, kad darytų ..

Josios Motina—ta mūsų žemė, o tėvas—lau-
tos širdis... Mūsų širdies kraujas išaudė Jos kūną,
o smegenis sukrovė mūsų protėvių dulkės, ir nepa-
gaunama Žmonijos Laimė — tapo Jos amžino žy-
gio kelio rodyklė...

Ir žengia ji pirmyn, pėda po pėdos ingydama
Laisvės ir Dailės valstybę... Pernieką pusnys Jai

ir speigai, perniek plākimai ir retežiai, pernieką
kaitros ir pragaro ugnys...

Ir nuolat Ji eina pirmyn, o nakties tamsybės
pabugusios slepiasi į Pragaro gelmes, net saulė
šviesioji išblykšta, nes Jos rankose deimantų džia-
dema tvįska, žaidžia vaivorykštės liepsnomis ir
barsto šimtaspalves gėles iškeltas augštai Meilės
švyturs, — meilės prakilnios, meilės apgalinčios..

Eina *Jinai* — Jaunoji Lietuva eina...

Eina ir tvirtai tikis paimti nelaisvėn žmonių
širdis, tikisi supilti jose pylimus, kurių nusigąs
nevienas priešininkas, ir klaups prieš juosius tie, ku-
rie, neapykanta remdamiesi, savo viešpatavimą tra-
piais priespaudos ir melo padėliais pagrindė...

Eina pirmyn Jaunoji Lietuva ir didžiu balsu
šaukia į visas šalis pasaulio:

— "Kas myli kapų piliakalnius, ir laukus, ir
dirvonus, ir žaliąsias pievas tos Žemės, kas Laisvę
pamėgo, kas Tautą ir Tiesą myli — tasai mane
seks ir mano kovos bus bendras!..

— "Į mane karžygiai!..

— "Po mano nesutepta vėliava švėsitate lin-
ksmą pergalėjimą...

— "Ir nors dar tamsybės turi aplinkui mus
apgaubusios, jau arti yra džiaugsmo rytas, ir tuoj
sutviskės pėdai spindulių liepsnojančios Aušros,
Naujosios Dienos pranokėjos...

— "Ir viename židinyje suspieskime karštus
jausmus, ir padangę pasieks tas meilės gaisras,
kursai turi šviesti Jaunosios Lietuvos galinčiui žy-
giui!..

— "Petys tad į petį! *vienybė, tiesa ir meilė—*
Pasaulį apgalėsime visą!..

— "Į mane karžygiai!"

Iš kelio!..

Jaunoji Lietuva eina!..

Mūsų kultūros gyvenimas.

Draugijos

Įmanoma draugija namams statyti.

Sujudimo metai paragino žmones į asmens bei viešą gyvenimą; prašvito jų akys, pakilo galva; pakilo darbo kaina drauge su dirbiniais ir prekėmis. Tačiau trūksta medžiagos rimtesniems sumanymams ir be jos tie sumanymai troškuliui serga. Trokšta mūsų miesteliai be tautos namų, ūkio draugijos — be savo būstų, be muziejų; trokšta blaivybės draugijos be arbatnamių; pramonės bendrovės — be savo dirbtuvių, švietimo kuopos neturi būstų, susirinkimams, skaitykloms, mokykloms. Didesniuose miestuose ne taip trošku: čia žmonės nedideliais pinigais gali pasisamdyti butą savo reikalams; mažuose miesteliuose ir kaimuose stačiai ir samdyti nėra ko, nes nėra tinkamos pastogės. Visi skundžiasi, visi dejuoja, kad nėra kur pasidėti. Tokių nepatogumų nėra tose šalyse, kur kultūra yra pasiekusi augšto laipsnio, išgalėjusi. Sekdama tas šalis, ir Kauno gubernija sumanė tokią įstaigą, kuri sumažintų minimąjį vargą. Susitelkė žmonių būrelis, sutarė draugijos įstatus ir padavė ministerijai patvirtinti. Tai bus akcionierių draugija, po 50 rub. akcija. Pradžiai ketinama sudėti 50.000 rub. kapitalo, paskui tas kapitalas augs ir auga.

Draugija turės savo instruktorių, inžinierių ir meisterių. Prireiks kuriai draugijai ar bendrovei namų, krautuvės, nors ir bažnyčios, — galės kreiptis į akcionierių draugiją ir lygties su ja. Statymo sąlygos bus dvejopos: 1) klientai ima tiek akcijų, kiek siekia rūmo sąmata, ir moka kas metai pastatyto rūmo nuomą bei tam skiriamą amortizacijos dalį; 2) klientai duoda visus rūmo sąmatos pinigus ar tik dalį, o draugija perka už juos savo akcijas, padidina tokiu būdu savo kapitalą ir stato reikalaujamąjį rūmą. Pirmoji sąlyga yra klientams patogesnė, nes jie tampa statomųjų namų savininkai arba, iš pradžių, nuomininkai, virsta akcionieriais ir pačios draugijos nariais.

Tokiai akcionierių draugijai gali gerai kloties, nes dabar vienu ūkio bendrovių yra Kauno gub. 47. Vilniaus—42, Suvalkų—11; retai kuri turi savo namus, pieninę ir tt. Arbatnamių reikia ir reiks beveik tiek, kiek yra miestelių ir didesnių sodžių.

Be to, tokia mūsų krašto akcionierių draugija suspies savo meisterius, darbininkus ir galės spėriau platinti žmonėse mūsų dailiųjį meną ir gerinti statymo skonį.

Kurše, Igaunių žemėje, taip pat ir Suomijoje, nekalbant jau apie vakarų Europą, tokios akcijo-

nierių draugijos jau senai gyvuoja, darbuojasi. Bet ten žmonės dažnai dejuoja ir skundžiasi, kad tos draugijos pabranginančios statomųjų namų samotą, ir pabranginančios tyčia, kad klientai niekaip negalį išpirkti savųjų namų. Tai jau matyti iš pačių įstatų, kurie siekia gauti kuodaugiausia dividendų; klientams nepalikta vietos tapti akcionieriais, taigi draugijos nariais. Ten ne demokratiškas, bet kapitalistiškas naudotojų reikalas. Katinamoji mūsų krašto draugija, būsianti pastatyta ant kitokio pagrindo: savybės šelpimosi pagrindo, nes akcijos būsiančios įvardytos, o ne bevardės, betkam nebūsiančios parduodamos, negalėsiančios patekti į nepageidaujamų kapitalistų rankas.

P. M.

„Žagrės“ namai. „Žagrės“ prekybos ir ūkio draugija jau pirkė sau namus Marijampolėje iš K. Noreikos, už kuriuos mokėjo arti 20.000 rub. Noreika buvo pirkęs tuos namus pirm kelerių metų, jau tada ketindamas paskiau užleisti juos „Žagrei“. Dabar jis taip ir padarė: pardavė kam ketino, mažne visai be pelno.

Sodininkų draugija. Kauno apskrities Kairiūnėlių sodžiaus ūkininkai susitarę įsteigė sodininkų draugiją. Vyriausioji žemės ūkio ir žemės tvarkymo valdyba jau patvirtino ir įstatus.

„Saulės“ namai. Žemė, ant kurios jau stovi dabar „Saulės“ namai, yra miesto Del jos buvo visa istorija. „Saulės“ draugijos valdyba, pradėdama statyti namus, norėjo tą žemę iš miesto atpirkti. Miestas buvo sutinkęs ir savo nutarimą buvo nusiuntęs ministerijai patvirtinti. Tuo tarpu rusų laikraštyje pasirodė straipsnis, kuriame buvo aprašyta, jog Kauno miesto dūmos dauguma esą lenkai, žemės pardavimui nepalankūs. Kauno lenkai pasijuto užgauti ir, manydami, kad pati „Saulės“ valdyba straipsnį parašiusi, miesto dūmoje vėl pakėlė žemės pardavimo klausimą. Tada dūmos dauguma nutarė žemės nebeparduoti. Praėjo kiek laikas, daug kas paaiškėjo, ir žemės pardavimo klausimas vėl iškilo. Dūma dar kartą jį apsvarstė, galutinai nutarė žemę parduoti ir nusiuntė ministerijai patvirtinti nutarimą. Ministerija jau atsiuntusi nesenai atsakymą, jog pardavimą ji patvirtinanti. Tad dabar ne tik namai, bet ir žemė, ant kurios jie stovi, bus „Saulės“ nuosavybė.

Studentų kuopa tyrinėti Lietuvai ir Gudijai.

Tokia draugija įsisteigė prie Ūkio ir Girių Instituto Naujoje Aleksandrijoje (Pulavuos).

Jos tikslas: tyrinėti Lietuvos ir Gudijos gamta, istorija, girių ūkis ir ekonomijos stovis.

Draugijos teisės: a) taisyti ekskursijos mokslo reikalais, b) steigti knygynai, c) daryti susirinkimai su paskaitomis, d) kviesti specialistai paskaitoms draugijos susirinkimuose, mokslo ir tyrinėjimo ekskursijoms.

Josvainių vartotojų d-jos visuotinis susirinkimas. Per susirinkimą kovo 23 d. pasirodė, kad tuo trumpu laiku (tik pusė metų, kaip įsteigta ta draugija) narių pajininkų ji turi jau daugiau kaip 200. gryno pelno 900 su viršum rublių. Pajininkai nutarė už tą pelną pastatyt namus savo draugijai.

Mokslas ir mokyklos.

Briedžiuose, Naumiesčio apskr., praėjusiais metais atidaryta pradedamoji mokykla. Lanko ją apie 70 mokinių. Nesenai inkurta, tuo tarpu neturi ji dar savų namų, bet valstiečiai rūpinasi ir jau nupirko žemės statyt mokyklai.

Ūkio kursai. Kauno Ūkio Draugija gavo leidimą intaisyti šiemet Kėdainiuose 3 dienų ūkio kursus. Tarp lektorių yra ir lietuviai agronomai — Tubelis ir Masiulis.

Panevėžio apskrities liaudies mokytojų suvažiavimas. Balandžio 11 d. Panevėžyje suvažiavo 150 su viršum liaudies mokytojų. Buvo skaityti keleri referatai apie tai, kaip geriau mokytis rašto pradedamojoje mokykloje. Pabaigę kalbas apie mokslą ir mokymą liaudies mokykloje, mokytojai nutarė statyt Panevėžyje namus, kuriose bus mokytojų vaikams internatas ir mokytojų viešbutis.

Meteorologijos stotis. Šių metų vasario 9/29 d. "Žagrės" susirinkimas nutarė prašyti pašalpos iš žemės ūkio departamento statyti meteorologijos stotį prie Čižų ūkio mokyklos. Departamentas ne taip senai jau atsiuntė žinią, kad su prašymu sutinkas ir kad esą renkami siųsti visi reikalingi prietaisai. Steigiamoji stotis būsianti pati didžioji visoje Lenkų karalijoje, kuriuos dalimi oficialinai yra laikoma ir Suvalkų gubernija.

"Ryto" Draugijai Vilniaus gubernatorius neleidė steigti skaityklų-knygynų šiuose skyriuose: Keta iškyje, Sumeliškyje, Palušėje ir Melagėnuose.

Raštų bendrovė. Šiauliuose susidarė nauja bendrovė, vardu "Sietynas", knygoms ir kitokiems spaudintiems raštams leisti. Bendrovės reikalais daugiausiai rūpinasi adv. pad. P. Bugailiškis.

Amatų kursai. Šią vasarą gr. M. Kamarauskienės dvare Pobiržėje (Rastauckinėje), bus pynimo

amato kursai. Ruošia juos Mažosios pramonės d-jos Panevėžio apskrities skyrius. Į kursus priimami berniukai ir mergaitės nuo 12 metų amžiaus. Mokys pinti iš maldrų (maudų) krepšius, kedes, kedėms sėdynes ir tt. Už mokslą reikės mokėti 15 rublių. Užsirašyti galima lig gegužės 15 d. pas gr. M. Kamarauskienę Pabiržės dvare ir pas reform. kun. P. Jokūbėną Biržuose.

Sodininkavimo, daržininkavimo ir bitininkavimo kursus taisyti šią vasarą žemės ūkio departamentas prie Vilniaus praktikos sodininkavimo mokyklos. Kauno gubernijos liaudies mokyklų direktorius norėtų, kad juose daugiau dalyvautų liaudies mokytojų; todėl jis paklausė liaudies mokyklų inspektorių patirti, kuris metas būtų patogesnis kursams, kas norėtų juose dalyvauti ir kiek būtų reikalinga pašalpos.

Pašalpos mokykloms. Iš Kauno gubernijos žemės pinigų paskirta 10.000 rub. pašalpos Dotnavos ūkio mokyklai.

Kauno kunigų seminarijos profesorius ir prokuratorius kun. P. Januševičius prašęs savo laikomajai dailės amatų mokyklai 500 rublių pašalpos vienam kartui. Pinigai esą reikalingi sušelpiti neturintiems ūkininkų vaikams kurie tenai mokosi.

Žemės ūkis.

Žemės kaina Vilniaus gub. Valstiečių bankas, jeigu kas norės užstatyti žemę Vilniaus gub., nustatė šiokią užstato kainą: Vilniaus apskrityje 75—45 rub., Švenčionių apskr. 70—45 rub., Trakų apskr. 80—25 rub., Lydos apskr. 70—50 r., Ašmenos apskr. 70—35 r, Vileikos apskr. 65—40 r., Dysnos apskr. 60—40 rub Kaina mainysis žiūrint ne tik jos gerumo, bet ir to, ar ji dirbama, ar pievos, ar miškas ir tt. Finansų ministeris šias valstiečių banko nustatytas kainas patvirtino.

Žemės tvarkymo darbai. Vilniaus gub. žemės tvarkomoji taryba patvirtino šiemis 1914 m. darbų sąmatą. Šiemet ketinama išskirstyti vienasėdžiais 51 903 dešimt. valstiečių žemės ir išdžiovinti 12.000 deš pelkių

Ūkio parodos "Žagrės" valbyba nutarusi sutaisyti šiemet dvi ūkio parodi: Vilkaviškyje ir Seirijuose. Abidvi truksianti po 1 dieną.

Kauno ir Vilniaus žemės ūkio draugiji ruošiasi sutaisyti Vilniuje durpių ir pagerintų pievų parodą.

Ūkio paroda Drujos miestelyje, Dysnos apskr. Rugsėjo mėn. rengiama vietos ūkio būrelio paroda. Bus šie skyriai: Namų pramonės, ūkio, kooperacijos, durpių pramonės ir kitokių dalykų.

Kooperacija.

Kauno "Grožybė". Steigiant vartotojų draugijos "Grožybės" krautuve narių buvę 89; lig 1914 metų pradžios įstoję dar 40 ir išstojęs 1, tad dabar narių esą 128 Po visą pajų įmokėjusių tesą tik 40; kai-kurie esą įmokėję po kelius pajus, bet dauguma tik po 50 kap teįnešę. Dabar pajų pinigų jau esą 640 rub. 85 k. Per matus prekių buvę pirкта už 5497 r. 58 k., o prduota už 4447 rub. 1½ k. Pelno nuo parduodamųjų prekių buvę 963 r. 41½ k.; gryno pelno 238 r. 3 kap. Šių metų kovo 23 d. buvusi visuot. susirinkimas pelną paskirstęs taip: atsargos kapitalui 10%, dividendų pajams 5%, dividendų išperk. prekėms 4%, kooperacijos idėjai platinti 38 r. 3 k., krautuovės vedėjai 5%. Dividendų susirinkimas nutarė neimti, bet palikti jį ir įrašyti į pajų kapitalą.

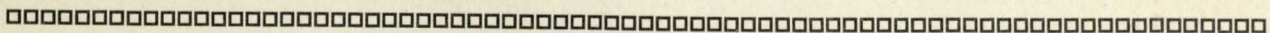
Literatūros žinios.

Naujas laikraštis. Kaune išėjo pavyzdinis numeris moksleiviams skiriamo laikraščio vardu: "Mūsų Ateitis".

Įvairios žinios.

Spaudos jubiliejaus sukaktuvės Balandžio 24 d. sukaks lygiai 10 metų, kaip mums lietuviams gražinta teisė Lietuvoje Rusijos ribose spauzdinti raštus jau kelius šimtus metų mūsų tautos vartojamomis lotyniškomis raidėmis, — teisė, kurią mums laikė atėmę keturias dešimtis metų. Šias svarbias sukaktuves rengiasi iškilmingai minėti visa Lietuva, visi miestai ir miesteliai, ir visi lietuviai ne tik Lietuvoje, bet ir svetimuose miestuose gyvenę. Rengiasi jas minėti ir Vilniaus lietuviai. Buvo keli bendri įvairių įstaigų, organizacijų ir krypsnių žmonių pasikalbėjimai Nutarta minėti sukaktuves du kartu: 1) balandžio 24 d., pačių sukaktuvių metu, padaryti bendrą visų Vilniaus lietuvių iškilmę, 2) per Liet. Mokslo Draugijos suvažiavimą, kada bus atidaryta lietuvių spaudos paroda (nuo jos atgavimo) ir kada galima bus padaryti kaip ir bendrą vyriausią visos Lietuvos iškilmę.

Pirmuoju kartu balandžio 23 d bus paskaitos, o bal. 27 d. Vilniaus liet. artistų b-vė vaidis labiausiai žinomą pirmutinę originalinę lietuvių komediją "Ameriką Pirtyje".

Lietuvių Dailės Draugijos 1913 metų kasos apyskaita.

Gauta.

Išleista.

	Rub.	K.
1 Narių mokesnių	1203	87
2 Iš parodų (VII p., Peterburgo p., I-oj rai., Čiurl.)	2271	04
3 Aukų Čiurlionies paveiksl. išpirkti	394	26
4 " muzikos fondui	149	02
5 " L. M. ir D. Draugijų namams	105	00
6 " L. D. Draugijos reikalams	87	15
7 Už kryžių albumus	422	19
8 Už atvirusius laiškus	347	26
9 Už eksponatų fotografijas	98	75
10 Už knygas	58	33
11 Pašalpos tautinių ornam. albumui leist	2000	00
12 Skolų gražinta	71	53
13 Už naudojamąsi L. D. Draugijos turtu	15	00
14 Atgal gražinta ir duota ekspon. pirkti	20	00
15 Kapitalo palūkanos	57	06
16 Visokių ineigų	15	10
Viso labo	7315	56

	Rub.	K.
1 Butui ir jo laikymui	269	00
2 Algoms	130	38
3 Parodomams	3263	37
4 Išskolinta	287	47
5 Atviriesiems laiškam	269	01
6 Fotografijoms (eksponatų ir paveikslų)	222	40
7 Kryžių albumui	580	89
8 Narių premijoms	100	00
9 Pašto išlaidų	83	25
10 Kancelerijos išlaidų	14	36
11 Čiurlionies kuopos reikalams	54	90
12 Įvairių mažų išlaidų	82	92
13 Daiktams pirkti Muziejui	58	13
14 Spauzdiniams	74	22
15 Knygoms ir laikraščiams	55	14
16 Inventoriui	64	75
17 Eksponatams pirkti	35	15
18 L. M ir D. Dr. namų fondui aukų	105	00
Viso labo	5750	34

Nuo 1912 metų buvo likę 1412.88

1 sausio 1914 m. kasoje buvo 768 rub. 41 kap. ir banke 2209 r. 69 k. — išviso **2978 r. 10 k.**

